

Samverkan i förskolan

Förskollärares perspektiv på samverkan med
vårdnadshavare med andra modersmål än svenska

Cooperation in Swedish Preschools

Preschool Teacher's Perspectives on Cooperation with
Parents with Other Mother Tongues than Swedish

Siri Kindå & Rebecka Lexén

Handledare: Thomas Dahl

Sammanfattning

Vår studie handlar om samverkan med vårdnadshavare som talar andra modersmål än svenska. I studien visar vi på den komplexitet som samverkansarbete innebär för fem förskollärare som arbetar på olika förskolor i en stor stad i Mellansverige. Studien har genomförts inom ett socialkonstruktionistiskt ramverk, genom kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Syftet med studien har varit att synliggöra förskollärares uppfattningar kring samverkan med vårdnadshavare som talar andra modersmål än svenska. De förskollärare vi har intervjuat har uttryckt både positiva och negativa uppfattningar om samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska. Vår studies resultat visar en mångfacetterad bild av samverkansarbete mellan hem och förskola. Vidare visar vår studie en stor kontrast mellan olika förskollärares attityder och uppfattningar kring samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, och att detta i sin tur skulle kunna påverka samverkansarbetet. Resultatet av vår studie visar även att avsaknaden av översatta styrdokument får negativa konsekvenser för förskollärares möjligheter att förmedla förskolans syfte och uppdrag till vårdnadshavare som inte talar svenska som modersmål. Våra resultat pekar på att förskollärares kulturella kompetens och förmåga att arbeta interkulturellt har stor påverkan på hur de uttrycker sig om samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska.

Förord

Vår arbetsprocess under examensarbetet har varit en emotionell sådan. Vi är två känslomänniskor med ett stort socialt engagemang som stundtals hart haft stora svårigheter att hålla våra diskussioner kvar inom ramen för examensarbetet, snarare än att handla om politiska frågor och strukturella system som styr vår livsvärld. Efter många sådana avstickare etablerade vi uttrycket ”intressant men inte relevant”, som vi med varierande grad av bitterhet använt oss av för att återgå till fokusområdet för examensarbetet. Många koppar te och långa promenader till hamnen har hjälpt oss framåt när vi kört fast eller Word kraschat för sjunde gången samma dag. Vi är mycket tacksamma för allt vi lärt oss under arbetets gång, inte bara inom examensarbetets område utan även om oss själva. Vi vill även tacka de som stöttat oss i processen, familj, vänner och kurskamrater som agerat bollplank och vars goda råd hjälpt oss hitta tillbaka till rätt kurs när vi känt oss vilsna. Sammanfattningsvis har detta arbete producerats under tårar, frustration och grav prestationsångest, men även under många skrattanfall, kramar och misslyckade high fives. Trots allt är det ju inte så relevant om man missar en eller annan high five, även om det är rätt intressant hur vi fortfarande kan vara så kassa på det.

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1. Problemområde	1
1.2. Syfte	2
1.2.1. Frågeställningar	2
2. Tidigare forskning	2
2.1. Synen på samverkan genom historien	3
2.2. Förskolans stödjande roll	4
2.3. Vi och dem	5
2.4. Sammanfattande kommentarer.....	6
3. Teoretisk utgångspunkt	7
3.1. Centrala begrepp	8
4. Metod	9
4.1. Intervju som datainsamlingsmetod.....	9
4.2. Urval.....	10
4.3. Etiska principer	11
4.4. Utförande.....	11
4.4.1. Planering av intervjuer	11
4.4.2. Förberedelser inför intervjuer.....	12
4.4.3. Genomförande av intervjuer.....	12
4.5. Analysmetod.....	13
4.5.1. Transkribering	13
4.5.2. Tematisk kodning av insamlade data	13
4.6. Avgränsningar	15
4.7. Pararbete.....	15
5. Resultat och analys.....	15

5.1. Att förmedla förskolans uppdrag och syfte	16
5.2. Att öppna upp verksamheten för vårdnadshavare	19
5.2.1. Att få vårdnadshavare att ta klivet in i verksamheten	21
5.2.2. Strategier för att öka vårdnadshavares delaktighet.....	24
5.3. Samverkan hemifrån	27
5.3.1. Vårdnadshavare och samverkan hemifrån	27
5.3.2. Barn som aktiva subjekt i samverkansarbetet mellan hem och förskola.....	29
6. Diskussion	31
6.1. Inkludering och delaktighet.....	32
6.2. Konsekvenser av en otillgänglig läroplan	34
6.3. Interkulturella arbetssätt och kulturell kompetens	36
6.3.1. Interkulturella arbetssätt.....	36
6.3.2. Attityders kopplingar till kulturell kompetens	37
6.4. Sammanfattande kommenterar.....	39
7. Avslutning	39
8. Referenslista	41
Bilaga 1: Missivbrev	i
Bilaga 2: Intervjufrågor	i

1. Inledning

Den 19:e juni 2017 befann sig 68,5 miljoner människor på flykt i världen enligt FN:s flyktingorgan UNHCR¹. En ökad global migration har resulterat i att antalet nyanlända familjer i svenska förskolor har ökat stort (Lunneblad, 2013). 144 489 personer invandrade till Sverige under 2017². Den största gruppen invandrade var från Syrien, följt av återvandrande svenskar, invandrade från Afghanistan, Iran och Indien³. Den ökade förekomsten av kulturell och språklig mångfald i den svenska förskolan ställer nya krav på förskolans verksamhet (Lunneblad, 2013; Skolverket, 2016). Alla vårdnadshavare ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande över förskoleverksamhetens utformning, vilket förskollärare ansvarar för att ordna (Skolverket, 2016). Förskolan ska tydligt visa på förskolans mål och innehåll för att möjliggöra vårdnadshavares inflytande över verksamheten (Skolverket, 2016). En god samverkan mellan förskola och hem skapar bättre förutsättningar för integration av invandrade familjer (Lastikka & Lipponen, 2016).

1.1. Problemområde

Det finns utmaningar i hur samverkansarbete mellan förskollärare och vårdnadshavare med andra modersmål än svenska ska genomföras och utformas. Vårdnadshavare med andra modersmål än svenska riskerar att gå miste om viktig information om förskolans verksamhet och deras barns vardag i denna verksamhet till följd av språkbarriären som kan uppstå mellan vårdnadshavare och förskolans personal (Björk-Willén, 2013; Lastikka & Lipponen, 2016). Däremot visar Lastikka och Lipponen (2016) att en god samverkan har en stor positiv inverkan på invandrade familjers integration. Barn med andra modersmål än majoritetsspråket gynnas av att gå på en förskola med hög kvalitet. En högkvalitativ förskola gynnar såväl barnets som familjens språkutveckling och därmed integration. Vidare skapar en god samverkan förutsättningar för språkutveckling och kommunikationsutbyte mellan familjen och förskolans institution. Trots detta beskriver Lastikka och Lipponen (2016) att det finns en motvilja bland

---

¹ <https://sverigeforunhcr.se/blogg/fakta-och-siffror>

² <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/befolkningsutveckling-foddadoda-in-och-utvandring-gifta-skilda/>

³ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/invandring-till-sverige-efter-de-20-vanligaste-fodselanderna-for-de-invandrade/>

förskollärare att anpassa sina arbetsformer för att tillgängliggöra samverkan för invandrade vårdnadshavare och vårdnadshavare med andra modersmål. Motviljan tros delvis baseras på en okunskap om hur en flerspråkig samverkan kan utformas och genomföras (Lastikka & Lipponen, 2016).

Vi vill i vår studie undersöka förskollärares uppfattningar om samverkan mellan förskollärare och vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, ett område som inte tycks vara särskilt beforskat. Vi ämnar med vår studie generera kunskap kring hur samverkan ser ut för fem förskollärare i fem flerspråkiga förskolor i en stor stad i Mellansverige.

1.2. Syfte

Studiens syfte är att synliggöra hur förskollärare uppfattar samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska.

1.2.1. Frågeställningar

1. Hur uppfattar de förskollärare vi intervjuat att de arbetar med samverkan med vårdnadshavare som talar andra modersmål än svenska?
2. Vilka möjligheter och utmaningar uttrycker de intervjuade förskollärarna om samverkansarbetet med vårdnadshavare som talar andra modersmål än svenska?

2. Tidigare forskning

Internationellt såväl som nationellt har flera studier genomförts gällande samverkan mellan vårdnadshavare och skolinstitutioner. Vår studie riktar sig mot svenska förskollärares uppfattningar av samverkansarbete med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska. Att studera samverkan ur denna vinkel tycks vara ovanligt i Sverige. I vår litteratursökning breddade vi oss till studier som befattade samverkan mellan skolinstitutionen och vårdnadshavare som talar ett minoritetsspråk eller har utländsk bakgrund. Våra sökord utgjordes bland andra av preschool cooperation, immigrant parents och parent participation. Vi har funnit artiklar och en doktorsavhandling med relevans för vår studie. Samtliga studier behandlar samverkan med vårdnadshavare i förskolan, medan doktorsavhandlingen fokuserar på samverkan mellan skola och vårdnadshavare. Vi har genom eftersökning i olika databaser funnit artiklar från olika länder, däribland USA, Finland och Kanada. I artiklarna lyfts perspektiv från olika aktörer gällande samverkan, exempelvis förskollärare, vårdnadshavare och förskolechefer, något vi medvetet valt för att bredda vår kunskap inför vår studie. Flertalet av artiklarna vi valt belyser

hinder, möjligheter och strategier för samverkan mellan förskola och vårdnadshavare som talar minoritetsspråk. Vidare har förskolepersonals uppfattningar kring samverkan med vårdnadshavare som inte talar majoritetsspråket undersökts i flera av studierna, vilket är betydelsefullt för oss eftersom vi i vår studie har valt att undersöka svenska förskollärares uppfattningar av samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska.

2.1. Synen på samverkan genom historien

Vuorinen, Sandberg, Sheridan och Williams (2013) beskriver och analyserar i sin studie svenska förskollärares syn på sin kompetens inom läraryrket i relation till samverkan mellan hem och förskola. Forskarna har genomfört individuella semistrukturerade intervjuer med totalt trettio kvinnliga förskollärare och använt innehållsanalys och grounded theory för att analysera insamlade data. En problematik förskollärare i studien beskrev var att vårdnadshavare vill ha en annan information än vad förskollärarna vill förmedla. Förskollärare vill förmedla barns lärande och utveckling i förhållande till läroplanen, medan vårdnadshavare snarare intresserar sig för hur deras barn agerar i socialt samspel med jämnåriga. Vuorinen et al. drar slutsatsen att det är bra att förskolor inte har en handlingsplan för bemötandet av vårdnadshavare, eftersom det leder till att pedagoger måste individualisera sitt bemötande istället för att basera sitt agerande på vårdnadshavare som en homogen grupp. Lärares samverkanskompetenser utvecklas genom yrkeslivet. Två viktiga faktorer för en god samverkan är lärares förmåga att individualisera sitt bemötande av vårdnadshavare och att vinna vårdnadshavares förtroende och tillit (Vuorinen et al., 2013).

Vårdnadshavare och pedagoger har länge haft olika uppfattning om vilken information som anses relevant, samt vilka roller de har inom samverkan mellan hem och skolsystemet. Bouakaz (2007) doktorsavhandling inleds med en litteraturstudie. Bouakaz beskriver från det svenska skolsystemets upprättande till idag vad som hindrat och stöttat vårdnadshavares involvering i urbana skolor i Sverige samt hur dessa vårdnadshavares involvering kan ökas. I studien tillämpar forskaren ett kritiskt synsätt och utgår ifrån Bourdieus kapitalteori. Bouakaz skriver att skolan sedan 1800-talet har givit rådgivning till vårdnadshavare angående hur vårdnadshavare ska uppfostra sina barn enligt skolans normer. Under 1800-talet och 1900-talet gällde denna kompensatoriska inställning främst fattiga vårdnadshavare. Skolan ansåg att barn från underklassen inte fick rätt uppfostran i hemmen och såg det som sin plikt att kompensera för bristerna i uppfostran. Sedan 1990-talet har denna kompensatoriska syn på barns uppfostran skiftat från att gälla fattiga vårdnadshavares uppfattade brister till att numera gälla

invandrade vårdnadshavares, enligt skolan otillräckliga uppfostran. Ett hinder för invandrade vårdnadshavares delaktighet i skolan kan vara eventuell brist på kunskap kring hur det svenska skolsystemet fungerar. Vårdnadshavare från språkliga minoritetsgrupper får inte heller tillgång till samma information från, eller kommunikation med skolan som vårdnadshavare som tillhör den svenskspråkiga majoritetsgruppen som talar svenska som modersmål. Avsaknaden av information hindrar insyn i verksamheten vilket minskar möjligheter till inflytande och god samverkan mellan skola och vårdnadshavare från språkliga minoritetsgrupper. Skolans bristande kunskap kring bemötande och interaktion med vårdnadshavare från minoritetsgrupper leder således till en strukturell diskriminering. Det finns en efterfrågan på handlingsplaner gällande bemötande av invandrade vårdnadshavare, för att på bästa sätt kunna stödja dessa vårdnadshavare i att utveckla kunskap om skolsystemet. Lärarnas intentioner att utveckla en god samverkan mellan hem och skola är inbäddat i att utbilda vårdnadshavare i hur de ska anpassa sig till skolans och samhällets normer (Bouakaz, 2007).

2.2. Förskolans stödjande roll

Pelletier och Brent (2002) har intervjuat 123 vårdnadshavare och 12 lärare som en del i en två år longitudinell studie i Kanada. Syftet var att undersöka vilka strategier lärare använder sig av för att delaktiggöra vårdnadshavare i förskoleverksamheten samt vilka faktorer som medverkade till att vårdnadshavare gjordes delaktiga i förskolan. Insamlade data har analyserats utifrån Bronfenbrenners teori om social ekologi. Det framkom under intervjuer att vårdnadshavare som talade majoritetsspråket var mer involverade i sina barns skolgång eftersom de såg sig själva som kompetenta och kapabla att bidra till sitt barns utbildning. I motsats till detta var vårdnadshavare som talade minoritetsspråk mindre involverade i sitt barns utbildning eftersom de inte kände att de hade kompetens nog att bidra. Studien visar att de strategier lärarna använder har en avgörande betydelse för delaktiggörandet av invandrade vårdnadshavare i förskolan. Strategierna omfattar olika sätt att överbrygga språkliga och kulturella barriärer. Ett arbetssätt är att tydligt bjuda in och välkomna invandrade vårdnadshavare till aktiviteter och evenemang för att på så vis visa att vårdnadshavare med minoritetsspråk är inkluderade. En annan strategi är att i förskolemiljöns utformning ta hänsyn till kulturell och språklig mångfald. Pelletier och Brent (2002) drog slutsatsen att vårdnadshavare som tror att de kan influera sitt barns utbildning är mer villiga att engagera sig i förskolan.

Hurley, Medici, Stewart och Cohen (2011) har i en studie undersökt de möjligheter och förutsättningar som lärare på en flyktingförläggning i USA upplevde sig ha för att bedriva försko-

leverksamhet. Kvalitativa semistrukturerade intervjuer genomfördes med 25 lärare och insamlad data analyserades genom en constant-comparative metod. Studiens resultat visar att lärare upplever sig behöva vidareutbildning för att utveckla kunskap om hur kulturkrockar kan hanteras och överbryggas i förskolan. I samverkansarbetet med nyanlända vårdnadshavare anges språkbarriärer vara ett hinder och för att överbrygga detta används bland annat tolkar, som kan vara svårtillgängliga. Det råder brist på tolkar, varför invandrade vårdnadshavare som hunnit etablera sig hjälper till att tolka på exempelvis föräldramöten. Kroppsspråk, bilder, ansiktsuttryck och ett välkomnande bemötande är resurser som används i den vardagliga kommunikationen mellan hem och förskola och som hjälper till att överbrygga språkbarriärer enligt forskarna. I Hurley et al:s studie framkommer det att lärarna inte upplever sig ha tillräcklig kompetens för att bemöta familjer med olika kulturella bakgrunder. Det antyder enligt Hurley et al. att kulturell kompetens är ett kunskapsområde som saknas i lärarutbildningar men som bör finnas med. Enligt de intervjuade lärarna i studien tar det flera år att utveckla den kulturella kompetens som är nödvändig att besitta i samverkan med vårdnadshavare med olika bakgrunder. Bristen på möjligheter för kommunikation mellan invandrade familjer och pedagoger i förskolan får negativa konsekvenser för barnen eftersom de riskerar att få sämre utbildningsmöjligheter. Hurley et al (2011) beskriver samverkan som nödvändigt för att möjliggöra att förskolan återspeglar den kulturella mångfald som finns såväl i barngruppen som i samhället.

2.3. Vi och dem

Lastikka och Lipponen (2016) har genomfört en studie som syftar till att undersöka invandrade vårdnadshavares uppfattningar om samverkan mellan hem och förskola i Finland. Data har samlats in genom intervjuer med 13 vårdnadshavare. Studien har sin utgångspunkt i ett egalitært dialogiskt perspektiv. Dataanalysen har gjorts med dialogiskt och intersubjektivt perspektiv och kvalitativ innehållsanalys. Studiens resultat pekar på att språkliga och kulturella minoritetsgrupper i förskolan riskerar att marginaliseras då förskollärare tenderar att inta en expertroll, och därmed ses och agera som bättre vetande än invandrade vårdnadshavare, vilket skapar svårigheter för en jämlik samverkan. En asymmetrisk maktrelation mellan hem och förskola kan leda till exkluderande grupperingar som *vi* och *dem*, där *vi* representerar förskolan, det normativa och eftersträvansvärda, och *dem* de som behöver ändras. Avsaknaden av kulturell och språklig förståelse i interaktionen mellan förskola och invandrade vårdnadshavare skapar hinder för dialog och samverkan. För att överbrygga hindren krävs bland annat att invandrade vårdnadshavare bemöts som individer och inte utifrån förutfattade meningar om

olika etnicitetsgrupper. Vidare visar studiens resultat på fyra olika ageranden som kan främja samverkan mellan hem och förskola. Det är av stor vikt att det finns en gemensam dialog och förståelse mellan vårdnadshavare och förskola, och att språklig och kulturell mångfald främjas positivt. Vidare är det viktigt att förskollärare anpassar sitt bemötande efter varje unik familj, samt att förskollärare uppmuntrar samarbete och partnerskap med vårdnadshavarna (Lastikka & Lipponen, 2016).

Det finns svenska studier som visar på vikten av ett öppet förhållningssätt och farorna med att betrakta invandrade vårdnadshavare utifrån ett kompensatoriskt bristperspektiv. Lunneblad (2013) lyfter i sin studie att det finns ett problematiskt förhållningssätt hos förskollärare i Sverige, som likt lärarna i Bouakaz (2007) studie har en syn på invandrade vårdnadshavare som bristande i barnuppfostran. Lunneblad (2013) syftar med sin studie till att analysera bemötandet av nyanlända familjer i förskolan utifrån etnografisk ansats och extended case method. Forskaren har gjort observationer, samtalat och intervjuat pedagoger i förskolan för att samla in data och har sedan analyserat materialet utifrån ett sociologiskt och narrativt perspektiv. Intervjuade pedagoger upplever stora utmaningar i att överbrygga den språkförbistring som uppstår med nyanlända vårdnadshavare. Pedagogerna upplever sig även ha svårt att förmedla förskolans syfte och motivera förskolans utformning för vårdnadshavarna (Lunneblad, 2013). Liket lärarna i Bouakaz (2007) studie finns bland de intervjuade i Lunneblads (2013) studie en oenighet kring hur samverkan med nyanlända vårdnadshavare ska gå till, det vill säga om skolan och förskolan ska anpassas efter nyanlända vårdnadshavare, eller om nyanlända vårdnadshavare ska anpassa sig till förskolan och därmed indirekt det svenska samhället. Lunneblad visar att det finns ett vi och dem-tänk hos vissa pedagoger, som försöker få vårdnadshavare att anpassa sig till förskolans verksamhet genom olika styrningspraktiker. Lunneblad synliggör hur ett kompensatoriskt förhållningssätt som historiskt funnits inom förskolan nu applicerats på nyanlända familjer. Det kompensatoriska förhållningssättet är problematiskt eftersom det riskerar att förringa nyanlända vårdnadshavare till bristande kulturbärare snarare än individuella vårdnadshavare med kunskaper, förmågor och erfarenheter. Det skapar i sin tur negativa konsekvenser för språkliga minoriteter (Lunneblad, 2013).

2.4. Sammanfattande kommentarer

Tidigare forskning visar på en stor komplexitet i samverkansarbete mellan hem och förskola. Inom befintlig forskning råder delade meningar kring huruvida handlingsplaner är rätt verktyg för att stödja pedagoger i samverkansarbetet. Samtliga forskare slår fast att det finns utma-

ningar i hur pedagoger i förskolan ska arbeta för att förmedla förskolans funktion och syfte till invandrade vårdnadshavare. Pedagoger tenderar att anta ett kompensatoriskt bristperspektiv gällande invandrade vårdnadshavares barnuppfostran. Samverkan som innefattar språkbarriärer konstrueras som en utmaning, men inte som en omöjlighet om de resurser som finns nyttjas. Resurser som nämns är bland annat kroppsspråk, etablerade invandrade vårdnadshavare som tolkar och framförallt att pedagoger ha ett öppet förhållningssätt. Vidare konstateras att det tar lång tid att utveckla den kulturella kompetens som krävs för att samverka med invandrade vårdnadshavare ska kunna vara välfungerande. I flertalet av artiklarna efterfrågas utbildning och vidareutbildning för att möta de nya behov som uppstår i relation till en förskola med ökande språklig, kulturell och etnisk mångfald.

3. Teoretisk utgångspunkt

Vår studie och dess vetenskapsteoretiska grundantaganden utgår från en socialkonstruktionistisk teori. Vetenskapsteoretiska grundantaganden inbegriper de olika faktorer som skapar förutsättningar för hur människor tolkar, förstår och responderar på sin omvärld (Barbosa da Silva & Wahlberg, 1994; Ryen, 2004). Det handlar således om synen på vetenskap, kunskap, verkligheten och vetenskapliga metoder (Barbosa da Silva & Wahlberg, 1994). Enligt socialkonstruktionismen finns det inte några universella sanningar om fenomen (Burr, 2015). Det innebär att ingen människas verklighetsupplevelse, och därmed sanning, per definition har högre validitet än någon annans (Burr, 2015). Inom socialkonstruktionistisk forskning bör fenomen studeras i relation till det specifika sammanhang det uppkommer i och vid analys av fenomen bör hänsyn tas till dess specifika kulturella och historiska kontext (Burr, 2015).

Människans verklighet är i viss mening subjektiv eftersom hennes tidigare erfarenheter inverkar på hennes upplevelser av nuet, som konstrueras i samband med omvärlden och i relation till andra människor (Burr, 2015). Världen anses därmed konstrueras genom socialt samspel, och en människans sanning om sin värld är således beroende av var denna sanning skapats, i relation till vilka den skapats och under vilka omständigheter. Kunskap är således varken universell eller oföränderlig (Burr, 2015). Förskolan som institution är socialt konstruerad utifrån de värden som historiskt och lokalt präglar synen på barn och barndom (Dahlberg, Moss & Pence, 2013). Ingen människa eller företeelse är frikopplad från dess kontext, vilket i högsta grad gäller tolkningar av barn, barndom, uppfostran, föräldraskap och pedagogers roll i förskolan (Dahlberg et al., 2013). Vidare ses språket inom socialkonstruktionismen som verklighetsskapande (Burr, 2015; Dahlberg et al., 2013). Språkanvändningen i mellanmänniskliga mö-

ten konstruerar verkligheten för människorna i dessa möten, vilket kan fixera språkliga innebörder i begrepp likväl som ompröva dem (Burr, 2015). I språkandet skapas och omskapas människans självbild och bild av verkligheten (Burr, 2003). Det är i mellanmännsliga möten vår bild av världen kan utmanas, ifrågasättas, utvecklas och konstrueras (Martinsson & Reimers, 2008).

I vår studie kommer vi utgå från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Vi ser världen som socialt konstruerad, och kunskap skapas i mellanmännslig interaktion och i relation till omvärlden. Vetenskapligt producerad forskning är på så vis relationellt konstruerad utifrån, och därmed en produkt av, sitt sammanhang. Vår studie syftar till att synliggöra uppfattningar förskollärare har av samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, genom en kvalitativ intervjustudie. Den kunskap vi i denna studie ämnar producera är på intet sätt allmängiltig utan i största mån påverkad av sin kontext. Därav har urvalet av informanter noga övervägts för att studiens frågeställningar och syfte skulle kunna besvaras av de intervjuade förskollärarna, se 4.3. Urval.

3.1. Centrala begrepp

Sandberg och Vuorinen (2007) betecknar *samverkan* som den kontakt och kommunikation som förs mellan hem och förskola. I vår studie kommer vi använda oss av samma definition. Inom förskolans verksamhet används ofta begreppet *modersmål* för att benämna barn och familjer med utländsk bakgrund som talar andra språk än svenska (Skolverket, 2013). En människa kan ha flera olika modersmål, och utgörs av det eller de första språk en människa lär sig tala (Abrahamsson, 2009).

Begreppet *invandrad* syftar till att beskriva invandring som något som görs av människor och inte något som människor är (Gruber & Puskás, 2013). Människor är inte invandrare utan har vid en tidpunkt i sitt liv invandrat till ett land (Gruber & Puskás, 2013). Invandring medför en ökad språklig och kulturell mångfald i förskolan (Skolverket, 2013). Begreppet *kulturell mångfald* används för att beskriva skillnader mellan människors olika etniciteter, kulturer, religioner och språk i förskolan och samhället (Gruber & Puskas, 2013). Ett *interkulturellt arbetssätt* innebär i förskolan att förskollärare tar hänsyn till de olika människor och kulturer som finns i verksamheten, och främjar olika former av kommunikation mellan hem och förskola (Fjällhed, 2002). *Interkulturalitet* ska betraktas som en process där människor från olika kulturer existerar tillsammans och bemöter varandra med nyfikenhet och respekt för varandras

olikheter. Att kritiskt reflektera över sin egen kultur är en viktig del i processen (Fjällhed, 2002).

Vårdnadshavare syftar genomgående i vår studie till vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, om inte annat skrivs ut. Ett fåtal gånger skrivs vårdnadshavare med andra modersmål ut i förtydligande syfte.

4. Metod

Vi har genomfört en kvalitativ intervjustudie. Intervjuer inom kvalitativ forskning syftar till att ge informanten möjlighet att uttrycka sina subjektiva uppfattningar och tolkningar av ett fenomen (Mukherji & Albon, 2010). Vi har anlagt ett socialkonstruktionistiskt perspektiv i vår studie, vilket innebär att vi ser verkligheten som socialt konstruerad. Kunskap skapas i interaktion mellan människor, även i intervjusituationer (Kvale & Brinkmann, 2014). Kunskapen som konstrueras och produceras under en intervju påverkas av relationen mellan forskaren och den som intervjuas (Kvale & Brinkmann, 2014). Språket människor använder spelar således en avgörande roll för vilken kunskap som konstrueras (Burr, 2015). Kvale och Brinkmann (2014) beskriver hur kvalitativa metoder syftar till att skapa förståelse för informantens upplevelser i sin vardag utifrån dennes eget perspektiv. I vår studie ser vi således den kunskap som skapas som situerad och beroende av samspelet mellan de som närvarat vid intervjun. Genom att intervju förskollärare vill vi synliggöra deras uppfattningar kring samverkan med vårdnadshavare.

4.1. Intervju som datainsamlingsmetod

För att samla in datamaterial till studien har vi använt oss av vad Bryman (2011) betecknar som semistrukturerad intervju. Semistrukturerad intervju kännetecknas av öppna frågor och lämnar utrymme för informanten att uttrycka sina egna upplevelser inom det valda forskningsområdet (Bryman, 2011; Ryen, 2004) vilket lämpar sig för vår studie som utgår från förskollärares uppfattningar av sin verklighet. För att få förståelse för människors upplevelser av ett specifikt fenomen måste forskare noggrant lyssna på informanter och försöka förstå dem utifrån deras erfarenheter (Bengtsson & Hägglund, 2014). Forskarens roll blir i en analys av en kvalitativ intervju att försöka tolka de beskrivna fenomenen utifrån det informanter uttrycker (Ryen, 2004). Semistrukturerad intervju med vissa förbestämda frågor användes i vår studie för att intervjun skulle fokusera på vårt valda forskningsområde, samtidigt som vi gav informanten utrymme att lyfta sådant som hen ansåg viktigt inom området.

Det finns risk att informanter influeras av varandras svar om de intervjuas i grupp, vilket enligt Bryman (2011) kan leda till att de inte säger vad de egentligen tycker. Inom socialkonstruktionismen ses uppfattningar och upplevelser av verkligheten som unika för varje individ (Burr, 2015). Gruppintervjuer skulle därmed kunna leda till att en annan konstruktion av samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, som en följd av att förskollärare gemensamt konstruerar verkligheten under intervjun. Detta skulle i sin tur innebära att vi inte kan besvara studiens frågeställningar om hur unika förskollärare uppfattar samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska. Vi genomförde därför intervjuer med en informant i taget, eftersom vi ville ha olika individers opåverkade och därmed personliga svar. Vi deltog båda under intervjuerna för att lättare skapa oss en förståelse för det insamlade materialet inför analysprocessen. Intervjuerna tog mellan 30–52 minuter och genomfördes med varje informant enskilt på respektive förskola i ett rum där vi kunde samtala utan störningsmoment. Vi använde oss av ljudinspelning under intervjuerna, vilket såväl Bryman (2011) och Ryen (2004) rekommenderar. Ljudinspelning är fördelaktigt eftersom ljudupptagning ordagrant fångar det som sagts, vilket möjliggör att återgå till källan för data och se så att denna uppfattats korrekt (Bryman, 2011; Ryen, 2004). Ljudinspelning är en förutsättning för att kunna transkribera och genomföra en djupare analys av insamlade data (Bryman, 2011; Ryen, 2004). Informanten upplystes om ljudinspelningen före intervjuens genomförande för att kunna ge sitt samtycke till detta.

4.2. Urval

I studien gjordes ett urval av totalt fem olika förskollärare som arbetade på fem olika förskolor i en större stad i Mellansverige, utifrån vad Bryman (2011) betecknar som ett målstyrt urval. Med ett målstyrt urval väljs deltagare och plats utifrån deras relevans i förhållande till studiens syfte och problemställning (Bryman, 2011). Vår studies syfte är att undersöka förskollärares uppfattningar av samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska. Således riktades urvalet mot förskolor i flerspråkiga områden, eftersom dessa förskolor sannolikt har en språklig och kulturell mångfald bland barn och vårdnadshavare. Vidare ansåg vi det viktigt att intervjua förskollärare som i dagsläget arbetade på förskolor där en stor del av barnen hade andra modersmål än svenska, för att säkerställa att erfarenheterna och upplevelserna av samverkan med vårdnadshavare var aktuella.

I viss utsträckning har vi utöver målstyrt urval använt oss av vad Bryman (2011) benämner som ett snöbollsurval, vilket innebär att en första kontakt etableras med en person som sedan

rekommenderar andra informanter. Vi kontaktade inledningsvis förskolechefer som vidareförmedlade oss till lämpliga förskollärare. I de fall vi inte fick tag på förskolechefer kontaktade vi förskolor direkt, och etablerade själva kontakt med förskollärare.

4.3. Etiska principer

Vår studie utgår ifrån Vetenskapsrådets⁴ fyra forskningsetiska principer för genomförandet av humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att alla deltagare i studien ska få vetskap om vad studien syftar till⁵, detta gjorde vi genom att delge informanterna studies syfte muntligen samt skriftligen i missivbrev, se Bilaga 1. Samtyckeskravet handlar om att det är upp till personerna som medverkar i studien att bestämma om de vill delta eller ej, utan påtryckningar från forskarna⁶. Samtyckeskravet har vi beaktat genom att låta deltagarna ta ställning till sitt deltagande både skriftligt och muntligt. Konfidentialitetskravet inbegriper att personuppgifter anonymiseras så att deltagare, förskolor och geografiska områden hanteras på ett sådant sätt att de inte avslöjas i studien⁷. Konfidentialitetskravet har vi införlivat genom att tydliggöra för deltagarna att de är anonyma, genom att förvara personuppgifterna så att de är oåtkomliga för obehöriga och genom att fingera namn på platser och personer. Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som samlas in till studien inte får användas i till exempel kommersiella sammanhang utan är endast till för den forskning som bedrivs i relation till studien⁸. Insamlade data används endast i examensarbetet och raderas sedan av oss.

4.4. Utförande

4.4.1. Planering av intervjuer

Planeringen av intervjuerna inleddes med att vi skapade forskningsfrågor utifrån vårt syfte och våra frågeställningar. Forskningsfrågorna konkretiserade vi sedan till intervjufrågor. Vi gjorde noggranna övervägningar kring ordval i frågorna, för att de inte skulle innefatta för akademiska begrepp som för informanterna kunde vara svårförståeliga, någon som enligt

---

⁴ <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

⁵ Ibid.

⁶ <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

Brinkmann och Kvale (2014) är mycket viktigt. Vi sållade kraftigt bland frågorna för att säkerställa att frågorna lämpade sig för studiens syfte. Bearbetningen resulterade i ett intervju-manus med nio semistrukturerade frågor, varav ett fåtal hade en till två följdfrågor, se Bilaga 2. Vi bad två medstudenter läsa igenom intervjufrågorna och ge respons på frågornas följd och innehåll.

I nästa steg fastställde vi vår målgrupp och urvalskriterier för informanter i studien. Vi valde att intervjua fem förskollärare från fem olika förskolor. Vi kontaktade förskolechefer för att söka informanter och av förskolecheferna fick vi hjälp att komma i kontakt med förskollärare. I de fall förskolechefer inte svarade kontaktade vi förskolor direkt och bokade intervjuer. Vi lät förskollärarna i stor utsträckning styra vilken tid vi kunde komma och intervjua dem, för att störa verksamheten på deras avdelningar så lite som möjligt. Efter telefonsamtalen skickades ett missivbrev med bakgrund till studien och forskningsetiska principer ut per mejl till de berörda cheferna och förskollärarna.

4.4.2. Förberedelser inför intervjuer

Inför intervjuerna läste vi litteratur om samtal och kvalitativa intervjuer. Hultgren (2013) beskriver det som utmanande att i ett samtal säga så lite som möjligt och att säga saker vid rätt tillfällen. Vi valde att försöka säga så lite som möjligt under intervjuerna för att på så vis lämna plats för informanten att tänka och tala fritt utan att störas av avbrott från vår sida. Tillvägagångssättet att den ena samtalspartnern ställer frågor och den andra svarar benämns av Kvale och Brinkmann (2014) som en enkelriktad dialog. Vidare skriver Kvale och Brinkmann (2014) att det är viktigt att intervjuaren aktivt visar informanten att hen lyssnar. Intervjuaren kan visa detta genom såväl verbal som ickeverbal kommunikation. Vi bearbetade och sammanställde metodlitteraturens mest väsentliga delar kring kvalitativa intervjuer innan dessa genomfördes.

4.4.3. Genomförande av intervjuer

Intervjuerna genomfördes på förskollärarnas arbetsplatser, för att på så vis underlätta deras medverkan. Intervjuerna inleddes med vad som Kvale och Brinkmann (2014) benämner som orientering. Det innebar för vår del att intervjuerna inleddes med presentation av oss, studiens syfte, intervjuens upplägg samt att vi berättade att intervjun skulle spelas in med ljudupptagning. Vi hade med missivbrevet som informanten även fått tidigare per mejl. Informanten fick läsa igenom missivbrevet, och sedan underteckna det. En av oss ledde intervjun medan den andre förde anteckningar. Under intervjuerna strävade vi efter att agera så som metodlitteratu-

ren rekommenderat. Intervjuerna avslutades med det Kvale och Brinkmann (2014) benämner som en uppföljning, vilket innebär att forskarna återknyter till studiens syfte och i samband med detta frågar om informanten har ytterligare information att tillägga, vilket en majoritet av dem hade.

Alla deltagare i en intervjusituation är medskapare av den kunskap som skapas under en intervju (Kvale & Brinkmann, 2014). Det innebär att vi som intervjuare genom vår närvaro påverkar den konstruktion som under intervjun skapas av det studerade fenomenet. Våra intervjufrågor påverkar informanten att fokusera sina svar till en specifik del av hens livsvärld. Ledande frågor har en likartad påverkan. Företeelsen ledande frågor kan kritiseras för att potentiellt påverka informanten och dennes svar i en specifik riktning (Kvale & Brinkmann, 2014). Ett annat synsätt som Kvale och Brinkmann presenterar är att se på ledande frågor som ett verktyg för att intervjuaren ska kunna säkerställa att hen förstått det informanten syftar till att förmedla. Under flertalet av intervjuerna i vår studie ställdes frågor som kan uppfattas som ledande frågor. De ledande frågor som förekommit under intervjuerna har vi ställt för att försäkra oss om att informanten förstått en tidigare ställd fråga, eller för att genom frågan förtydliga informantens svar. Ledande frågor kan anses påverka informanten, men vi anser att vi genom vår närvaro och ursprungliga intervjufrågor redan påverkar den kunskap som socialt konstrueras under intervjun, varför vi inte anser att de ledande frågor som förekom under intervjuerna kompromissar svarens validitet.

4.5. Analysmetod

4.5.1. Transkribering

Ljudupptagningarna delades upp mellan oss inför transkribering, så att den av oss som lett intervjun även var den som transkriberade densamma. Anteckningarna som den ena av oss tagit under intervjun skrevs in i ett kompletterande dokument. Transkriberingarna följde en gemensam nyckel. Ett första led av bearbetningen av intervjuer var att den som transkriberat intervjun markerade avsnitt i intervjun med hög relevans för studiens frågeställningar.

4.5.2. Tematisk kodning av insamlade data

Inom kvalitativ metod är det vanligt att använda sig av tematisk analys av insamlade data (Bryman, 2011). Vi har utgått från Braun och Clarkes (2006) beskrivning av tillvägagångssätt vid tematisk analys. Vi påbörjade kodningsprocessen av vårt material med att läsa igenom alla fem transkriberade intervjuerna, eftersom det enligt Braun och Clarke (2006) är viktigt att lära

känna sin data. Braun och Clarke (2006) beskriver hur ett tillvägagångssätt för tematisk analys är att läsa igenom materialet och i marginalen skriva ner associationer eller tankar materialet väcker. Vi läste således igenom materialet en gång till, skrev nu ned de tankar som väcktes hos oss, samt gjorde en grovkodning av vår rådata genom att markera olika delar av texten som fångade vår uppmärksamhet, var återkommande eller som relaterade till vår frågeställning.

Vi grupperade sedan extraherade data utifrån övergripande likheter vilket resulterade i ett analyschema med samma fyra kategorier för varje intervju; hinder, strategier, samverkansformer och annat. För att säkerställa att vi fått fram relevant material lade vi analyschemat åt sidan och läste igenom transkriberingarna en gång till, och gjorde nya markeringar och noteringar i texten. Vi lade till de nya noteringarna i det befintliga analyschemat. Analyscheman för de fem intervjuerna skrevs ut för att kunna studeras samtidigt. Braun och Clarke (2006) skriver att data ska kodas i så många olika kategorier som möjligt eftersom det är mer tidseffektivt. Vi använde oss av färgpennor och olika symboler, och skapade kluster av data som hörde samman såväl inom som mellan de befintliga kategorier som fanns i respektive intervjus analyschema. Sammanlagt hade vi drygt tio olika kategorier kodade. Sedan skapade vi kluster av kodade data. Vid arbete med kodning är det lätt att undermedvetet börja analysera och tematisera sin kodade data (Braun & Clarke, 2006), vilket vi upptäckte att även vi gjorde. Vi förde diskussioner under tiden som vi skapade kluster som ett verktyg för att förstå vårt material. De teman som uppkommer vid tematisering av kodade data är alltid präglade av den som arbetat fram dem (Braun & Clarke, 2006). Teman existerar inte oberoende av forskaren, utan forskaren har en aktiv roll i konstruktionerna av vilka teman som skapas (Braun & Clarke, 2006). Denna syn på processen och forskarens aktiva roll i konstruktionen av materialet stämmer väl överens med vår socialskonstruktionistiska utgångspunkt.

När vi kodat materialet i nya kategorier namngav vi dessa. Vi jämförde kategorierna med studiens syfte, och de kategorier som hamnade utanför syftets ram sållades bort. Därefter skapade vi kluster av kategorierna, eftersom vissa relaterade till varandra. Dessa kluster av kategorier blev våra potentiella teman. Återigen jämförde vi de teman vi skapat med vår studiens syfte och fick ännu en gång rensa bort de som var intressanta men inte relevanta för studiens frågeställningar. Vi omorganiserade våra kategorier och så småningom konstruerades de teman som skulle komma att bli vår uppsats. Det är viktigt att säkerställa att det material som valts ut reflekterar och representerar innehållet i materialet som helhet (Braun & Clarke, 2006). För att säkerställa detta plockade vi fram den data, det vill säga de citat som valts inför

kodningen och jämförde dem med det tänkta temats innehåll. Även här genomförde vi en sällning kring vad som var relevant, överensstämmande och representativt för materialet som helhet. När vi arbetat fram vilka citat som skulle bära temat arbetade vi med att ordna dem i en följd som skulle skapa en röd tråd såväl inom temana som emellan dem.

I enighet med vår socialskonstruktionistiska världsbild är vi medvetna om att vår tolkning av valt material kommer att påverka examensarbetets utformning och resultat. Således är våra tematiseringar av materialet representativa för vår förståelse av insamlade data, även om dessa tematiseringar utgörs av en subjektiv konstruktion av de verklighetsbilder vi uppfattar att forskollärare i vår studie uttrycker.

4.6. Avgränsningar

Fortlöpande under arbetet med vår studie har vi kontinuerlig behövt avgränsa oss. Området vi valt intresserar oss mycket vilket resulterat i att vi återkommande behövt göra ställningstaganden kring om potentiellt innehåll är intressant eller relevant. Avgränsningar vi gjort omfattar alltifrån att begränsa oss till två frågeställningar för att hålla samman studien, till att välja intervjufrågor som konkretiserar frågeställningar och håller sig inom ramen för studiens syfte trots att ytterligare frågor hade varit intressanta att undersöka. Vidare har vi noggrant och systematiskt valt ut exempel från transkriberingar till resultat och analys som även de speglar studiens syfte för att studiens resultatpresentation och analysen av den inte skulle bli spretig, vilket även gäller diskussionen.

4.7. Pararbete

Examensarbetet är en produkt av vårt gemensamma arbete. Vi har båda sökt, läst och bearbetat artiklar, metod- och teorilitteratur. Vi har i arbetsprocessen dragit nytta av våra olikheter och stundtals fördelat arbetsuppgifter. Detta har dock endast skett i ett initialt skede, varefter vi bytt område med varandra och bearbetat den producerade texten till att reflektera bådås åsikter, analyser och sätt att formulera sig. Vi kan i nuläget inte särskilja vem som skrivit vad i texten, eftersom vi arbetat tillsammans, turats om att skriva på alla delar av texten samt kontinuerligt fört diskussioner om materialet och dess bearbetning.

5. Resultat och analys

I resultatdelen kommer vi att presentera exempel ur intervjuerna med forskollärarna relaterade till tre teman som vi bearbetade fram ur vår insamlade data. Samverkan med vårdnadshavare

löper som en röd tråd genom våra teman, som alla utgörs av olika aspekter av samverkan mellan förskollärare och vårdnadshavare. Det första temat *Att förmedla förskolans uppdrag och syfte* behandlar hur förskollärare uppfattar sitt arbete med att förmedla det syfte och uppdrag förskolan har till vårdnadshavare. Det andra temat *Att öppna upp förskolans verksamhet för vårdnadshavare* utgörs av hur förskollärare under intervjuerna konstruerar arbetet med att delaktiggöra och involvera vårdnadshavare i förskolans verksamhet. I det tredje temat *Samverkan hemifrån* beskriver förskollärarna i vår studie hur de försöker skapa möjligheter för samverkan som sträcker sig förbi tiden barn är i förskolan, till tiden de tillbringar hemma med sina vårdnadshavare.

5.1. Att förmedla förskolans uppdrag och syfte

I temat kommer vi att fokusera på hur förskollärare uppfattar sitt arbete med att förmedla förskolans syfte och uppdrag till vårdnadshavare. Många av förskollärarna beskriver arbetet som utmanande. Beatrice beskriver följande:

... man kan ju själv ha gått i förskolan, i ett annat land fast den ser inte alls ut som i Sverige. Ehh, åhh...kanske inte har-kommer från ett land där det inte funnits över huvud taget, då har man ingen aning om vad det är, utan man kommer till Sverige och så säger de till en att "jo förskolan ska barnen gå i, och det är jättebra" och så har man ingen aning om vad det är

Beatrice uttrycker i citatet ovan att vårdnadshavare på hennes avdelning har skilda erfarenheter av förskola och samverkan sedan tidigare. Vissa av vårdnadshavarna har erfarit förskola i en annan utformning än den svenska, medan andra kanske aldrig mött förskolan som institution förut. Beatrices uttalande "*man kommer till Sverige och så säger de till en att 'jo förskolan ska barnen gå i, och det är jättebra'*" tolkar vi som att hon uttrycker en medvetenhet om att det kan kännas jobbigt för nyanlända vårdnadshavare att komma till Sverige och bli tillsagd att ens barn ska gå i förskolan, utan en aning om vad förskolan ens innebär. Beatrice tycks ha en förståelse för den komplexitet det innebär för nyanlända vårdnadshavare att möta ett nytt land och en ny kultur som man saknar erfarenhet av. Vi tolkar Beatrices uttalande som ett uttryck för kulturell kompetens och en interkulturell medvetenhet. Lastikka och Lipponen (2016) betonar vikten av att förskollärare möter nyanlända familjer med förståelse för att främja tillit och samverkan mellan hem och förskola. En annan informant, Lilian, ger uttryck för att vårdnadshavares erfarenheter av förskolan varierar så stort att hon beskriver det som en krock. Beatrice beskriver i citatet ovan att vårdnadshavares olika bakgrunder konstruerar vilken syn vårdnadshavare har på förskolan som företeelse. Beatrice konstaterar att vårdnadshavare har vitt skilda erfarenheter av förskolan sedan tidigare. Vi tolkar hennes uttalande som att

hon mellan raderna vill förmedla att förskolan inte kan utgå från att invandrade vårdnadshavare har förkunskaper eller förståelse för den svenska förskoleinstitutionen. Enligt Dahlberg et al. (2013) ska förskolan betraktas som en social konstruktion som är knuten till det samhälle i vilken den skapats. I Beatrices tal om vårdnadshavare beskrivs vissa vårdnadshavare ha vag kännedom om den svenska förskolan. Beatrice är inte ensam om att ha upplevelser av att vårdnadshavare har liten kunskap om den svenska förskolan. Oadira berättar:

Det är en del som förstår inte så mycket att vi jobbar enligt läroplan vi har uppdrag som förskollärare eller våran verksamhet vi har suttit liksom mål vi jobbar efter målet, de tror att vi bara passar barnen

Oadira ger i citatet uttryck för att hon upplever att en del av vårdnadshavarna tror att förskola är likställt med barnpassning. Oadira formulerar det som att vissa vårdnadshavare saknar kunskap om att verksamheten målstyrt bedrivs utifrån förskolans uppdrag och läroplan. En bild av vårdnadshavarna som oförstående inför att förskolans verksamhet regleras av styrdokument konstrueras under intervjun med Oadira. Enligt Läroplan för Förskolan 98; rev. 2016, Lpfö 98/16 (Skolverket, 2016) är det förskolechefens ansvar att alla vårdnadshavare informeras om förskolans arbetssätt och mål. Hurley et. al (2011) betonar att kommunikationshinder i förskolan mellan invandrade familjer och pedagoger riskerar att leda till exkludering av vårdnadshavare som talar ett minoritetsspråk och därmed sämre utbildningsmöjligheter för deras barn. Förskolan måste arbeta för att alla vårdnadshavare ska få möjlighet att tillägna sig den information som är nödvändig för en fungerande samverkan mellan hem och förskola, även om det finns kulturella och språkliga hinder för detta (Lastikka & Lipponen, 2016; Pelletier & Brent, 2002). Flera av förskollärarna vi intervjuat beskriver svårigheter med att förmedla förskolans uppdrag. Gunilla berättar:

... sen är det det här att våra föräldrar kanske är ju- eller kanske – de är inte lika insatta i det här med läroplanen, allt det här. Så det, det är det stora hindret, hur ska vi få våra föräldrar att förstå att vi arbetar med det här för att det är våran skyldighet .... föräldrarna här vet ju inte riktigt vad de ska efterfråga

Gunilla konstaterar inledningsvis att vårdnadshavare på förskolan där hon arbetar kanske inte är så väl insatta i läroplanen för att sedan i frasen *"kanske är ju - eller kanske – de är inte lika insatta"* slå fast att vårdnadshavare på hennes förskola inte är bekanta med styrdokumentet. Det framgår inte i citatet vilka vårdnadshavare Gunilla jämför med, men i intervjun framkommer det att jämförelsen står mellan Gunillas förskola där en stor majoritet av vårdnadshavarna har andra modersmål än svenska, och förskolor där majoriteten av vårdnadshavarna talar svenska som modersmål. Vidare beskriver Gunilla vad hon kallar för *"det stora hindret"*, att vårdnadshavarna inte är insatta i läroplanen. Gunilla påpekar två aspekter av detta hinder. En aspekt är information och kommunikation; pedagogerna på avdelningen har svårt

att förklara och motivera för vårdnadshavare varför pedagogerna i förskolan arbetar som de gör. Den andra aspekten Gunilla lyfter formulerar hon som att *”föräldrarna här vet ju inte riktigt vad de ska efterfråga”*. Gunilla konstruerar genom sitt sätt att tala om de två aspekterna av hindret att såväl förskolan som vårdnadshavare förlorar på att de inte kan samtala om förskolans styrdokument och arbetssätt. Gunilla beskriver hur både vårdnadshavare och förskola förlorar på ett bristande samverkansarbete, istället för att enbart lyfta hennes eget förskollärarperspektiv. En öppen och förstående inställning till vårdnadshavare med andra modersmål än majoritetsspråket är viktigt för en fungerande samverkan (Lastikka & Lipponen, 2016). Gunilla utvecklar sina tankar kring konsekvenser av att vårdnadshavare inte vet vad de ska efterfråga:

... man skulle väl kanske många gånger vill ha lite mera inputs eller... eh, lite mer krav utifrån kanske ... att man ändå kansk-skulle vilja ha lite mer blickar på sig ibland, att bli kanske ifrå-att-varf- hur kommer det sig att ni jobbar såhär eller em, varför eh, utgår ni från den här synvinkeln .... de kan bara fråga om det de har fått information om eller velat ta del av, eh, och då är det svårt, jag menar har du inte svenska språket asså en läroplan, hej och hå

Gunilla beskriver en saknad inför det faktum att vårdnadshavare på hennes förskola inte ifrågasätter verksamheten förskolan bedriver. Gunilla säger *”man ändå kansk-skulle vilja ha lite mer blickar på sig ibland”* och vi tolkar henne som att hon menar på att det skulle kunna gynna verksamheten att personalen ifrågasätts av vårdnadshavare. Gunilla ger även en potentiell förklaring till att vårdnadshavarna inte ger förskolan mer inputs genom att säga *”de kan bara fråga om det de har fått information om”*. Gunilla beskriver här att vårdnadshavare på hennes avdelning saknar kunskap om vad de kan ställa frågor om, och därmed är hänvisade till information de får av förskolan. Vi gör analysen att vårdnadshavare med andra modersmål än svenska riskerar att bli utlämnade till informationen som förskolan förmedlar, vilket i sig kan göra det svårt att ifrågasätta informationen. Bouakaz (2007) redovisar en liknande slutsats i sin studie. Bouakaz skriver att det råder en maktasymmetri mellan skola och vårdnadshavare, med fördel för skolan. Bouakaz (2007) menar att skolan därmed indirekt styr vad vårdnadshavare kan efterfråga eftersom det är skolan som tillhandahåller information.

Gunilla tycks ha insikt i invandrade vårdnadshavares utmaningar i relation till förskolans styrdokument. Hon säger *”jag menar har du inte svenska språket asså en läroplan, hej och hå”*. Vi tolkar Gunilla som att hon menar på, och har förståelse för, att det kan vara svårt för vårdnadshavare med begränsat svenskt ordförråd att läsa och tillägna sig innehållet i Lpfö 98/16 (Skolverket, 2016). Alla förskollärare vi intervjuat uttrycker att vårdnadshavares bristande förståelse för förskolans uppdrag och arbetssätt är ett hinder för samverkansarbetet. Värt

att påpeka är även det faktum att det i Lpfö 98/16 (Skolverket, 2016) står att en förutsättning för vårdnadshavares inflytande i förskolan är att förskolan tydliggör verksamhetens innehåll och mål. Gunillas fastställande att *"har du inte svenska språket asså en läroplan, hej och hå"* kan således konstateras vara mycket träffande. Kunskap är inte universell, den är kontextbunden och förutsättningarna för en människans agerande skapas i relation till hennes omgivning (Burr, 2015). Vårdnadshavare som har ett begränsat svenskt språk begränsas även i sitt handlingsutrymme och därmed möjlighet att agera i enlighet med det svenska samhällets normer och konstruktioner för hur ett engagerat föräldraskap ska utformas. Även om förskollärarna beskriver att de aktivt arbetar för att informera vårdnadshavare om förskolans verksamhet finns det faktorer som skapar hinder för detta, framförallt gällande möjligheter att förmedla förskolans uppdrag och syfte.

5.2. Att öppna upp verksamheten för vårdnadshavare

I följande tema lyfter vi olika strategier de intervjuade förskollärarna uttrycker att de använder för att få vårdnadshavare att kliva in i förskolans verksamhet. Enligt Skolverket (2016) är det förskolans ansvar att etablera samverkan med vårdnadshavare. Det inkluderar att involvera vårdnadshavare och på så vis ge dem möjlighet att påverka förskolans verksamhet (Skolverket, 2016). Rose-Marie ger sin syn på hur samverkan ska etableras med vårdnadshavare:

... om vi pratar om förskolans värld så är det ju vi som har våran hemmabas här, så det är vi som ska öppna upp känner jag inför dem som kommer till oss, vi ska visa en välvilja ehm, på samverkan och samarbete

Rose-Marie beskriver det som förskolans uppdrag att skapa en inkluderande miljö där vårdnadshavare känner sig välkomna. I detta konstruerar hon det som förskolans ansvar att skapa möjligheter för samverkan och samarbete, genom att uttrycka välvilja och öppenhet. Rose-Maries sätt att beskriva förskolan med orden *"våran hemmabas"* konstruerar i hennes tal förskolans som en trygg plats för henne och andra pedagoger i förskolan. Det kan också vara ett sätt för henne att visa att hon förstår att vårdnadshavare eventuellt inte känner samma trygghet inför att kliva in i verksamheten, eftersom det inte är vårdnadshavarnas *"hemmabas"*. En problematik som Vuorinen et al. (2013) beskriver är att vårdnadshavare saknar en tillitsfull relation till förskolan. Vidare känner invandrade vårdnadshavare osäkerhet inför vad som förväntas av dem i samverkansarbetet med förskolor, något som kan försvåra för vårdnadshavare att ta initiativ till samverkan (Vuorinen et al., 2013). Flertalet av förskollärarna uttrycker i respektive intervju att de genom leenden, värme, respekt och förståelse försöker få vårdnadshavare att känna sig välkomna till förskolans värld. Det är viktigt för samverkansarbetet att

vårdnadshavare känner att de är inkluderade och välkomna (Bouakaz, 2007; Lastikka & Lipponen, 2016;). Vi anser att Rose-Marie ger uttryck för ett empatiskt förhållningssätt när hon säger ”*det är vi som ska öppna upp känner jag*”. Rose-Marie berättar här att hon känner ett ansvar för att förskolan ska välkomna alla vårdnadshavare, och därmed att ansvaret för att delaktiggöras inte placeras på vårdnadshavarna. Vårdnadshavare med andra ursprung har inte alltid kännedom om hur förskolan fungerar i Sverige (Lunneblad, 2013). Genom att öppna upp och välkomna dessa vårdnadshavare in i verksamheten tycks Rose-Marie vilja visa att hon tar ansvar för att informera och inkludera alla vårdnadshavarna i samverkansarbetet. Förskolläraarnas öppenhet och förmåga att sätta sig in i vårdnadshavares upplevelser av förskolan varierar stort mellan de intervjuade förskollärarna.

Alla förskollärare beskriver svårigheter som uppkommer i samverkansarbetet med vårdnadshavare, till följd av språkförbistring. Flera av dem väljer att nyansera bilden ytterligare, exempelvis säger Gunilla:

... det handlar egentligen bara om mig som pedagog, var jag sätter gränserna nånstans för jag tror att det är, det finns en väldigt stor möjlighet att skapa jättebra samverkan om man tillåter föräldrarna att ta del av verksamheten eh, och att man inte är rädd för det, att man inte är rädd för att det är språket som sätter gränserna

Gunilla berättar att hon upplever att det finns möjligheter till bra samverkan mellan vårdnadshavare och förskolan, om aktörerna inte låter språket sätta gränserna. Vi uppfattar det som att Gunilla uttrycker att hon inte tänker låta samverkansarbetet påverkas negativt för att det förekommer svårigheter i form av språkförbistring. I citatet ”*att man inte är rädd för att det är språket som sätter gränserna*” konstrueras inte språkförbistringen i sig som problematisk, utan istället konstrueras pedagogers eventuella rädslor för att till exempel missuppfattas som ett hinder för samverkan. Lunneblad (2013) beskriver att pedagoger kan vara negativt inställda till samverkan med vårdnadshavare för att pedagoger anser att det är svårare att etablera samverkan när det inte finns ett gemensamt språk. Gunilla säger ”*det handlar egentligen bara om mig som pedagog, var jag sätter gränserna nånstans*” och konstruerar med detta uttalande samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska som möjlig och genomförbar. Flera av förskollärarna beskriver under sina respektive intervjuer att pedagoger använder sig av olika resurser för kommunikation om de inte talar samma språk som vårdnadshavare, och exemplifierar rörelser, gester och att visa dokumentation av förskolans verksamhet. Beatrice berättar i sin intervju att hon betraktar språkliga hinder som en positiv utmaning i samverkansarbetet. Gunilla och Beatrice tycks dela verklighetsuppfattningen att språkförbistring inte hindrar samverkan, utan att hinder snarare utgörs av pedagogers bristande

förmågor att anpassa bemötandet efter vårdnadshavare. Att förskollärarna inte uppfattar språkförbistring som ett givet hinder kanske kan ha att göra med att förskolan är deras trygga ”hemmas” som Rose-Marie sa, att de ser språkliga hinder som utmanande som Beatrice berättar och att de, som Gunilla uttrycker det, anser att det enda som kan begränsa möjligheterna för samverkansarbetet är pedagogerna själva. Inkludering av vårdnadshavare konstrueras av förskollärarna Beatrice, Gunilla och Rose-Marie som ett positivt utmanande fenomen som förekommer i förskolan. I denna konstruktion av samverkansarbetet bär förskollärare ansvaret för inkluderingen av vårdnadshavare, eftersom samverkansarbetet utgår från förskolan som redan är en välbekant arena för förskolans pedagoger.

5.2.1. Att få vårdnadshavare att ta klivet in i verksamheten

Ett problemområde i samverkansarbetet som många av förskollärarna beskriver är vårdnadshavare inte kommer in i verksamheten. Lilian beskriver:

... just det här med att de inte väl- tror de är välkomna in, vi hade en pappa, vi har ju en pingla på dörren bara för att vi ska höra när nån kommer och går. Pappan ställde och pinglade i den, för han kom lik som inte in, utan så han pinglade där, och tänkte att, ja men inte trodde att han fick gå in, eller varför vet man ju inte

På Lilians avdelning har de en pingla som hänger i ett snöre på ytterdörren, så att den pinglar om någon går in eller ut genom dörren. Lilian beskriver hur en pappa inte gått in i verksamheten för att hämta sitt barn, utan istället pinglat i pinglan för att påkalla personalens uppmärksamhet. Förskolläraren formulerar det som att pappan ”inte trodde att han fick gå in” och fortsätter med att säga ”eller varför vet man ju inte”. Denna mening kan tyckas motsägelsefull, speciellt med tanke på Lilians inledande påstående ”de inte väl- tror de är välkomna in”. Lilian konstaterar alltså å ena sidan att fadern inte trodde att han var välkommen in, eller ens fick gå in i verksamheten, men säger sedan att hon inte vet varför fadern inte gick in för att hämta sitt barn. Lilian berättar inte hur pedagogerna på avdelningen bemötte fadern, utan berättelsen slutar med att Lilian ställer sig frågande till faderns agerande. Lilian berättar om fadern med tonen av att det är en anekdot, och berättelsen präglas av attityden att det fadern gjort är lustigt och konstigt, och därmed ifrågasättbart. Lilian uppger att hon inte förstår varför fadern pinglar i pinglan genom att säga ”eller varför vet man ju inte”. Lilian tycks mena på att fadern inte vet hur han ska förhålla sig till den svenska förskolan vid överlämningsituationen, men hon ger på intet sätt uttryck för att ha förståelse för fadern. Lastikka och Lipponen (2016) skriver att maktasymmetri kan uppstå i relationen mellan förskollärare och vårdnadshavare med andra modersmål än majoritetsspråket, vilket är mycket problematiskt. Det är problematiskt eftersom det innebär att förskolläraren klassificeras som expert vilket lämnar

föräldern i rollen som okunnig novis. I vår tolkning av Lilians berättelse ger hon uttryck för en osäkerhet inför hur samverkansarbetet ska utformas och fungera, hon vet inte varför vårdnadshavaren gör som han gör, men enligt hennes expertis gör han fel. Lilian beskriver fadern som osäker på hur han ska agera vid överlämningen, vilket med utgångspunkt i Lastikka och Lipponens (2016) resonemang skulle kunna bero på att förskolan inte tydligt etablerat vilka förväntningar förskolan har på honom som vårdnadshavare. Det svenska skolsystemet är nytt för många invandrade vårdnadshavare, och de riskerar därför att inte veta hur de ska förhålla sig till den svenska skolinstitutionen (Bouakaz, 2007).

Ovan presenterade uttalande från Lilian väcker intresse på flera olika sätt. Lilian avbryter sig själv när hon säger *”just det här med att de inte väl- tror de är välkomna in”*. Hon verkar vara på väg att säga att vårdnadshavare inte är välkomna in i verksamheten, men rättar sedan sig själv och omformulerar det som att vårdnadshavare *”tror”* att de inte är välkomna in på avdelningen. Under intervjun med Lilian upplevs hon av oss båda ha en negativ attityd till samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, vilket vi anser att ovanstående citat belyser. Lilian uttrycker sig kategoriskt om vårdnadshavare under intervjun, och förskolan och vårdnadshavare positionernas kontinuerligt i hennes tal som motpoler. Samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål konstrueras under intervjun med Lilian som komplicerat och jobbigt. Det anses av en del pedagoger inom förskolan vara svårare att samverka med invandrade vårdnadshavare (Lastikka & Lipponen, 2016). De upplevda svårigheterna kan ta sig uttryck som en motvilja bland pedagoger att anpassa samverkansformerna efter målgruppen invandrade vårdnadshavare. Enligt Lastikka och Lipponen (2016) baseras motviljan ofta på att pedagoger saknar kunskap kring hur de kan etablera och genomföra samverkansarbete med invandrade vårdnadshavare. Med utgångspunkt i Lilians negativa inställning till samverkansarbetet anser vi att en rimlig tolkning av *”just det här med att de inte väl- tror de är välkomna in”* är att Lilian först är på väg att säga att vårdnadshavare inte är välkomna in i verksamheten. Det i sin tur kan vara en följd av att hon känner en osäkerhet inför hur hon ska etablera samverkan med dem.

Lilian berättar vidare att vårdnadshavare på hennes avdelning har olika erfarenheter av förskolan:

... dels så kanske inte förskola finns, eller annars är det att man lämnar verkligen i hallen .... vi får ju liksom dra in dem

En del av vårdnadshavarna har inte tidigare erfarit förskolan som företeelse. Andra vårdnadshavare har mött förskolor utformade på andra sätt, där barnen lämnas av i hallen av sina vård-

nadshavare och där tas emot av förskolans personal, utan att större kommunikationsutbyte eller kontakt förekommer. Förskolan, barndom och föräldraskap konstrueras i det samhälle det upplevs, vilket innebär att personer med olika upplevelser av världen förväntar sig olika saker av förskolan baserat på vad de tidigare erfarit (Dahlberg et al., 2013). Olika syn på vad samverkan innebär och hur den utformas kan leda till motsättningar mellan förskollärare och vårdnadshavare eftersom dialog saknas (Vuorinen et al., 2013). Lilian säger att *"vi får ju liksom dra in dem"* vilket utifrån Lilians uttalande skulle kunna förstås som att vårdnadshavare inte på eget initiativ träder in i förskolan, möjligtvis för att de inte vet vad pedagogerna förväntar sig av dem. Gunilla lyfter något som förekommer på hennes avdelning:

... våra föräldrar är lite rädda för att gå innanför grinden. Ibland så svarar vi inte (skrattar genom talet) så att de kommer in! ... "Hallå, jag sitter här inne!" (varmt skratt) så är man lite arrogant

Gunilla berättar att hon tror att *"föräldrar är lite rädda för att gå innanför grinden"* till förskolan. Vidare berättar hon att pedagoger ibland inte svarar på tilltal när vårdnadshavare står utanför förskolans gård och därifrån ropar på pedagoger. Pedagoger svarar inte vårdnadshavarna för att vårdnadshavarna på så vis ska kliva in i förskolans verksamhet. Gunilla skrattar varmt när hon berättar att pedagogerna låtsas att de inte hör vårdnadshavarna ropa, och uttrycker att hon är medveten om att det kanske kan uppfattas som otrevligt genom att lägga till *"så är man lite arrogant"*. Fjällhed (2002) beskriver att en viktig del i utvecklingen av ett interkulturellt förhållningssätt inbegriper att förhålla sig kritisk till sin egen kultur och sitt eget agerande. Vi uppfattar inte Gunilla som arrogant under intervjun eftersom hon konsekvent uttrycker empati och förståelse för vårdnadshavare. Vi uppfattar snarare att Gunilla menar på att priset för att vårdnadshavarna ska kliva in på förskolans gård är att hon själv skulle kunna uppfattas som *"lite arrogant"*, men att det är ett pris hon är villig att betala. Gunilla har tidigare under intervjun uttryckt att samverkan inte blir svårare än vad man gör det till och att man som pedagog måste beredd att bjuda på sig själv. Vi tolkar Gunilla som att hon och hennes kollegor har utvecklat en strategi för att få vårdnadshavarna att kliva in i verksamheten och på så vis även få dem att samverka med förskolan. I intervjun framkommer det att anledningen till att pedagoger inte möter vårdnadshavare vid grinden är på grund av att överlämningen är ett viktigt tillfälle för informationsutbyte och kommunikation mellan hem och förskola. Genom att vårdnadshavare inte möts av pedagoger tvingas de komma in i, och måste även därmed ta del av, förskolans verksamhet. När Gunilla säger *"Ibland så svarar vi inte"* skulle tillvägagångssättet kunna uppfattas som otrevligt och negativt, men Gunilla talar under intervjun varmt om avdelningens vårdnadshavare, som hon benämner som *"mina föräldrar"*. Under intervjun konstrueras därmed handlingssättet som en välvillig strategi för att hjälpa

samverkansarbetet på traven. Vi finner trots ingående eftersökningar inte några nationella strategier för hur samverkansarbete ska möjliggöras, genomföras eller bedrivs med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska. Det leder till att forskollärare utlämnas till att själva komma på möjliga strategier för hur de ska bedriva samverkansarbetet med vårdnadshavare. Vår tolkning av det Gunilla berättar är att hon och hennes kollegor har utvecklat en egen strategi för att finna en lösning när det inte finns nationella riktlinjer som kunnat ledsaga pedagogerna i arbetet. Gunilla berättar att rädslor hos vårdnadshavare komplicerar samverkansarbetet. Hon beskriver under intervjun att vårdnadshavare har en bild av att man bara kallas till skola eller förskola om det är något problem som behöver diskuteras. Hon fortsätter:

... och det är inte bara rädslan över det utan det är också en jättestor rädsla över att inte kunna kommunicera eller att inte kunna göra sig förstådd eller att man tror att man ska bli missförstådd

Gunilla beskriver att vårdnadshavare på hennes avdelning är rädda för att missförstås eller inte kunna kommunicera det budskap de vill få fram. Gunilla applicerar sin förståelse av vårdnadshavares upplevelse av världen på varför vårdnadshavare inte kliver in i förskolans verksamhet. Vårdnadshavare associerar enligt Gunilla möten med skolinstitutioner med negativa upplevelser. Vår analys av det Gunilla berättar är att vårdnadshavares dåliga erfarenheter av möten med skolan som institution i kombination med rädslan inte kunna kommunicera skapar något som kan upplevas som ett avståndstagande beteende från vårdnadshavares sida. Vi tolkar Gunillas förklaring som att hon anser sig ha en insikt i hur vårdnadshavares olika kulturella bakgrunder och erfarenheter präglar deras förhållningssätt till exempelvis möten på förskolan. Gunilla ger genom sitt sätt att tala uttryck för kulturell kompetens, och tycks använda denna kompetens till att förklara och hantera vårdnadshavares olika förhållningssätt till samverkan med förskolan.

5.2.2. Strategier för att öka vårdnadshavares delaktighet

Det är viktigt att ha strategier för samverkan och arbetssätt för att delaktiggöra vårdnadshavare från minoritetsspråksgrupper i verksamheten (Bouakaz, 2007; Hurley et al., 2011; Lastikka & Lipponen, 2016; Pelletier & Brent, 2002). Oadira berättar om samverkansarbetet på hennes avdelning:

... vi tänker liksom, vi mycket hur liksom vi bemöter föräldrar varje dag. Vid hämtning och lämning .... vi försöker liksom växla med dem några ord även om många kan inte språket .... Vi har liksom flerspråkiga personal till och med kan de också hjälpa oss att klara dagligen vad har hänt med barnet idag, bättre liksom att föräldrar vet om det det blir liksom det det här kontakte det är viktigt att varje dag vi kan ha kommunikationen

Oadira beskriver hur de på hennes avdelning lägger stor vikt vid tamburkontakt. Hon berättar att pedagoger varje dag försöker kommunicera med vårdnadshavare, även om de inte delar ett gemensamt språk. Genom formuleringen *”Vi har liksom flerspråkiga personal till och med”* beskrivs flerspråkig personal av Oadira som en användbar resurs. Genom att använda sig av bland annat flerspråkiga pedagoger försöker pedagogerna på Oadiras avdelning se till att alla vårdnadshavare kan få information om vad deras barn gjort under dagen. På alla fem förskolor vi besökt berättar förskollärare att flerspråkiga pedagoger används som kommunikativ resurs. Gruber (2013) beskriver hur flerspråkig personal i förskolan delvis tilldelas andra arbetsuppgifter än sina kollegor som enbart talar svenska. Flerspråkig personal kan komma att få axla rollen som tolk och tillskrivs ofta en ospecifik kulturkompetens, medförande att den flerspråkiga personalen anses mer lämplig att hantera och överbrygga eventuella kulturella och språkliga missförstånd (Gruber, 2013). Oadira uttrycker senare i intervjun att flerspråkigheten bland personalen gör vårdnadshavare tryggare. Hon beskriver även hur hennes avdelning arbetar för att säkerställa tamburkontakten genom att tillägga:

... vi är fyra personal. Fjärde ska vara med, ta emot föräldrar så att, ja... om någon vill fråga oss någon har funderingar som sånt vill att vi förklara

Pedagogerna på Oadiras avdelning har utvecklat en strategi för att säkerställa att vårdnadshavare får möjlighet att samtala med personalen. Oadira beskriver att en av de fyra i personalstyrkan ska befinna sig i hallen vid hämtningar och lämningar för att finnas tillgänglig för vårdnadshavare. Det är viktigt att pedagoger är närvarande och kan fånga upp vårdnadshavare som söker kontakt (Pelletier & Brent, 2002). Oadira har nämnt att hon tycker att det är viktigt att vårdnadshavare känner sig välkomna, och vi tolkar strategin att ha en pedagog i hallen vid överlämningsstider som en praktisk förlängning av det synsättet. I intervjun med Oadira konstrueras överlämningen mellan hem och förskola som en viktig del av samverkansarbetet. Vårdnadshavare målas i Oadiras sätt att tala upp som behövande av förskolepedagogers stöd och utsträckta hand. Flertalet studier visar att förskolepersonals bemötande är avgörande för hur samverkan mellan hem och skolinstitutioner utvecklas (Boakaz, 2007; Hurley et al., 2011; Lastikka & Lipponen, 2016; Lunneblad, 2013; Pelletier & Brent, 2002; Vuorinen et al., 2013). Gunilla beskriver hur pedagogerna på hennes avdelning arbetat för att få vårdnadshavare att gå förbi tamburen in i verksamheten. Hon berättar:

... under föräldramötet så gjorde föräldrarna lerfigurer som då barnen har fortsatt jobba på

Föräldramötet var uppdelat i två delar där den första delen bestod av information, som förmedlades på flera språk och därmed översattes vid behov. Under den andra delen av föräld-

ramötet fick vårdnadshavare tillverka lerfigurer inspirerade av avdelningens tema. Dessa lerfigurer har deras barn sedan målat. Gunilla berättar att barnen verkligen uppskattar att arbeta vidare på något deras vårdnadshavare skapat, och att barnen drar med sig sina vårdnadshavare in i verksamheten vid hämtning och lämning för att visa hur de arbetat vidare med lerfigurerna. Flera förskollärare beskriver sitt arbete för att bjuda in vårdnadshavare i verksamheten. Lilian berättar att hennes avdelning har arbetat fram en strategi för att inte bara få in vårdnadshavare i verksamheten, utan också få dem att stanna en stund:

I våras så hade vi att barnen fick välja var sitt pussel eller spel de skulle göra med sin förälder när de kom, så att det blir liksom en medaktivitet. Och sen nu i höstas hade vi att vi va ute, så då fick de läsa in QR-koder till en sång ihop med sina föräldrar

Lilian beskriver hur barnen fått ett uppdrag de ska utföra med sin förälder innan de går hem. Uppdragen har varierat mellan att gälla spel eller QR-koder. Förskolläraren formulerar sig *”så att det blir liksom en medaktivitet”* och beskriver i intervjun hur det är en medveten strategi för att öka vårdnadshavares närvaro i verksamheten. Pelletier och Brent (2002) beskriver att en inkluderingsstrategi är att skapa aktiviteter på förskolan som vårdnadshavare får delta i. Aktiviteten Lilian beskriver, att ge barnen uppdrag att utföra med sina vårdnadshavare, tolkar vi som ett konkret tillvägagångssätt för att öka vårdnadshavares delaktighet och främja samverkansarbetet. Medaktiviteterna medför att vårdnadshavare befinner sig längre tid i förskolans verksamhet, vilket enligt vår analys borde ge vårdnadshavare större erfarenhet av förskolans pedagogiska arbete. Människan är en relationell varelse som präglas av kontexten hon befinner sig i, vilket skulle kunna innebära att mer tid i verksamheten möjliggör utveckling av en större kunskapsbas kring hur förskolan fungerar. En större kunskapsbas kring hur förskolan arbetar skulle potentiellt kunna öka möjligheterna för vårdnadshavare att ha åsikter om verksamheten, eftersom de genom sin närvaro har insyn i dess utformning. Den ökade tidsmässiga delaktigheten i förskolan skulle även kunna medföra större möjligheter till kommunikativt utbyte och samverkan med arbetslaget, där pedagoger får tillfälle att ta emot vårdnadshavares synpunkter. Enligt Skolverket (2016) ska arbetslaget främja möjligheter att ta till sig vårdnadshavares synpunkter. Vi tolkar Lilian som att hon ger uttryck för att arbetssättet med medaktiviteter är en uttalad strategi för samverkan. Trots denna etablerade strategi uttrycker sig Lilian kontinuerligt negativt om avdelningens samverkansarbete. Lilians tal präglas av ett vi och dem-tänk och när samverkansarbetet brister uppfattar vi det som att hon placerar skulden på invandrade vårdnadshavare. Vårdnadshavarna konstrueras som oengagerade och okunniga. Vi kan inte undgå att reflektera över motsättningarna mellan hur Lilian berättar att pedagoger

på hennes avledning arbetar med väl utarbetade samverkansstrategier kontra den negativa bild som Lilian konstruerar av samverkansarbetet med avdelningens vårdnadshavare.

5.3. Samverkan hemifrån

I tidigare avsnitt har vi beskrivit förskollärares upplevelser av samverkan som sker i förskolans kontext. I det kommande avsnittet kommer vi att fokusera på hur förskollärare berättar om arbetssätt de använder för att samverkansarbetet ska sträcka sig utanför förskolans verksamhet och in i familjernas hem.

5.3.1. Vårdnadshavare och samverkan hemifrån

Lilian berättade under intervjun att de på hennes avdelning arbetar med hembrev. Hembreven skrivs på svenska och är ett verktyg för samverkan mellan hem och förskola. Hembreven har till funktion att förmedla information till vårdnadshavare och på så vis delaktiggöra dem i förskolans aktuella arbete. Pedagogernas uppfattning är dock enligt Lilian att det bara är ett fåtal av vårdnadshavarna som läser eller tar till sig informationen i breven. De har nu provat ett nytt sätt att arbeta med hembreven:

... på ett brev nu, i första brevet, då hade vi med lite sångtexter så att barnen ser ju vad, liksom, förstår ju vad det är för sånger så att de, det är ju ett sätt också att de får veta vad vi gör, eller barnen kan sjunga och berätta då

Lilian beskriver hur förskolan skickar ut ett hembrev med information till vårdnadshavarna. Förskolläraren har strax innan beskrivit hur svårt de har att delaktiggöra vårdnadshavare i verksamheten, och genom att säga *"på ett brev nu, i första brevet"* visar hon på att pedagogerna provar en ny strategi för att öka andelen vårdnadshavare som läser brevet. Strategin tycks vara utformad för att barn ska få sina vårdnadshavare att läsa hembreven. Genom att säga *"det är ju ett sätt också att de får veta vad vi gör"* tolkar vi Lilian som att hon ser sångtexter i hembrev som ett verktyg för att delaktiggöra vårdnadshavare. Hon berättar att barnen känner igen sångerna, och bygger vidare på resonemanget med uttalandet *"barnen kan sjunga och berätta"*. Lilians förhoppning tycks vara att barnen ska förmedla det de gör i förskolan till sina vårdnadshavare, vilket ska intressera vårdnadshavare för hembreven och förskolans pedagogiska verksamhet. Vi anser, med utgångspunkt i vår socialkonstruktionistiska teori, att barn i och med detta görs till aktiva medkonstruktörer av den information som förmedlas till deras vårdnadshavare. Barn anses av oss vara aktiva subjekt vilkas meningsskapande av förskolans verksamhet och hembrevens innehåll påverkar deras uppfattade livsvärld. Barns uppfattning, och därmed konstruktion av omvärlden kommer följaktligen påverka vilken inform-

ation som förmedlas till deras vårdnadshavare. Genom att placera ansvaret för förmedlingen av information på barnen och deras vårdnadshavare anser vi att det kan finnas en risk att Lilian skjuter över ansvaret för vårdnadshavares delaktighet på familjerna. Lunneblad (2013) beskriver att det finns en negativ inställning bland svenska pedagoger att samverka med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, för att pedagogerna upplever att det är svårt. Det kan innebära att pedagoger tar avstånd från samverkan med dessa vårdnadshavare, vilket riskerar att marginalisera invandrade vårdnadshavares möjligheter till inflytande och delaktighet ytterligare (Lunneblad, 2013). Lilian beskriver återkommande i intervjun att kommunikation med vårdnadshavare på hennes avdelning hindras av att vårdnadshavare inte talar så mycket svenska, men vårdnadshavare verkar trots detta förväntas kunna läsa sig till information i ett hembrev skrivet på svenska. I Lilians tal konstrueras vårdnadshavare som ointresserade av att läsa breven. Med tanke på den information Lilian förmedlat kring att vårdnadshavare talar lite svenska så misstänker vi att vårdnadshavare kan få stora svårigheter att ta till sig informationen i hembreven. Detta i sin tur skulle kunna leda till att vårdnadshavare, av pedagoger på Lilians avdelning, upplevs som ointresserade av innehållet i breven, eftersom de inte kunnat läsa breven.

Beatrice berättar att pedagogerna på hennes avdelning arbetat med Instagram för att barn och deras vårdnadshavare skulle prata om vad barnen gjort i förskolan under dagen:

... vi skulle liksom få föräldrarna och barnen att prata mer om verksamheten hemma, så körde vi Instagram jättemycket, och sen alltid slutade med en fråga, så de liksom kunde prata... hemma lite om vad vi har gjort också så att, så då får föräldrarna en hint om att "det här har ni gjort idag" men va...så- så kan man ta det vidare

Beatrice beskriver hur pedagoger på förskolan vill föra in samtal om verksamheten i hemmen för att stärka samverkansarbetet. För att göra detta har de använt sig av det sociala mediet Instagram, som är populärt bland vårdnadshavarna. På avdelningens Instagram har pedagoger publicerat bilder med tillhörande text. Texten avslutades med en diskussionsfråga för att vårdnadshavarna tillsammans med barnen skulle kunna diskutera aktiviteten på Instagram hemma. Beatrice berättar att vårdnadshavarna får kommentera bilderna på Instagram på vilket språk de vill, så länge de håller god ton. Användningen av Instagram innebär att förskolans verksamhet kommer in i hemmen. Vi uppfattar det som att Beatrice konstruerar en bild av samverkan, som för att fungera väl beror av att barn och vårdnadshavare har en dialog om verksamheten även hemma. Lastikka och Lipponen (2016) och Pelletier och Brent (2002) beskriver i sina respektive studier hur en god strategi för samverkan är att i arbetet ta hänsyn till den kulturella och språkliga mångfald som finns i familjerna, och att visa för familjerna att

minoriteter är välkomna och inkluderade. Vår tolkning av Beatrice uttalande är att avdelningen där hon arbetar inkluderar vårdnadshavare och visar dem att den kulturella mångfalden de bidrar med är viktig, genom att tillåta vårdnadshavare att kommentera Instagrambilderna på sina modersmål. Sättet att ta till vara på kulturell och språklig mångfald vittnar om ett medvetet arbetssätt och interkulturellt förhållningssätt till samverkan med vårdnadshavare. Det är viktigt att försöka överbrygga språkliga barriärer i arbetet med vårdnadshavare med andra modersmål än majoritetsspråket (Pelletier & Brent, 2002), vilket Beatrice beskriver att hon gör genom att möjliggöra för alla vårdnadshavares deltagande oavsett språkkunskaper. Vårdnadshavarna konstrueras i intervjun med Beatrice till aktiva subjekt. Vårdnadshavarna beskrivs interagera med förskolan, och därmed aktivt samverka med förskolans personal när de kommenterar Instagrambilder.

5.3.2. Barn som aktiva subjekt i samverkansarbetet mellan hem och förskola

Aktiviteterna tidigare i avsnittet beskriver förskollärare har utformats för att vårdnadshavare ska få information om förskolans verksamhet. Här kommer vi istället fokusera på de aktiviteter som är riktade till barnen. Gunilla beskriver ett sätt att låta barnen ta med förskolan hem:

... sen har vi ett eget litet bibliotek här där föräldrarna har möjlighet att låna böcker så de bokpåsarna tar man ju in då och sen kan föräldrarna ha möjlighet att låna lite böcker, båda på svenska och sitt modersmål

På förskolan där Gunilla arbetar har pedagogerna anordnat ett bibliotek för att vårdnadshavarna och barnen ska kunna låna med sig barnböcker hem. Böckerna förvaras i så kallade bokpåsar. Påsarna är uppdelade efter språk, så att det finns böcker i påsen både på svenska och ett annat språk. Tanken med bokpåsarna är att familjerna ska få möjlighet att läsa böcker hemma på både sitt modersmål och svenska. Vi tolkar inte bokpåsarna som ett uttryck för ett kompensatoriskt förhållningssätt utan som en samverkansstrategi. I intervjun med Gunilla konstrueras bokpåsarna som en möjlighet för att få in skriftspråk och högläsning i hemmen som en del i samverkansarbetet. Högläsning innebär en möjlighet för barnen och vårdnadshavare att samtala om innehållet i boken, och enligt Puskás (2013) är utmanande boksamtal och högläsning mycket viktigt för barns språkutveckling.

Förskolan konstrueras i intervjun med Gunilla som en viktig del i integrationen av nyanlända familjer. Under den första tiden i Sverige kan förskolan vara den enda plats där familjerna möter det svenska språket, berättar Gunilla. Tillägnandet av det svenska språket beskrivs som en nyckel för integration, och bokpåsarna ger familjerna möjlighet att genomföra språkutvecklande aktiviteter i form av högläsning hemma. Lastikka och Lipponen (2016) och Lunne-

blad (2013) visar på att god samverkan med förskolan gynnar familjers integration och etablering i samhället, och Bouakaz (2007) kommer fram till motsvarande slutsats för skolan. På en förskola har pedagogerna utformat ett projekt för att få vårdnadshavare att läsa mer på svenska för sina barn hemma. Oadira berättar:

... vi har en sån projekt, nya projekt att vi har kramdjur. Kramdjur och bocker vi är liksom valde flera bocker och kramdjur och låter barnen välja .... ett barn får välja den här dagen en kramdjur och en bok och vi liksom valde en lätt text så att klarar av det ha, eja, hans eller hennes föräldrar ska läsa för hemma

Oadira beskriver ett projekt utformat för att öka högläsningen hemma för barnen. Pedagogerna låter ett barn per dag välja en bok som vårdnadshavarna sedan ska läsa för barnet och kramdjuret. Böckerna är på svenska och Oadira beskriver att pedagogerna medvetet valt lättlästa böcker för att även de vårdnadshavare som inte har svenska som modersmål ska kunna läsa dem för sina barn. En välfungerande strategi för samverkan är att tydligt visa för vårdnadshavare att de är inkluderade i verksamheten genom exempelvis olika aktiviteter (Pelletier & Brent, 2002). Förskolan delaktiggör enligt Oadira vårdnadshavare genom att via barnen föra hem förskolans verksamhet, och de får enligt Oadira stort positivt gensvar:

... dagen efter kommer, ja de är jättegglada. Stolta över de kommer återberätta om boken, om kramdjur och så, att de hade kramdjuren i säng, de tittar tillsammans på TV och åt, ja tillsammans på låtsas och så. Det föräldrar tycker mycket om, som en läxa samtidigt barn lär sig att ta hand om kramdjur och boken och många som nu tycker att liksom *ha* bok att liksom ville inte men nu det blir liksom, eh, spännande för alla

Oadira beskriver att både barn och vårdnadshavare tycker mycket om projektet med kramdjuren. Barnen kommer tillbaka med kramdjuret och boken dagen efter och berättar vad de gjort tillsammans med kramdjuret hemma. Kramdjuret konstrueras till att ha funktionen att länka samman förskola och hem, och på så vis öka samverkan. Oadira berättar att aktiviteten bidrar till gemensamma samtalsämnen i förskolan genom att säga *"de kommer återberätta om boken, om kramdjur och så"*. Oadira beskriver hur vårdnadshavares inställning till högläsningen har ändrats till att uppskatta projektet genom att säga *"många som nu tycker om att liksom ha bok"*. Hon fortsätter med att berätta att föräldrar *"liksom ville inte"* och vi tolkar det som att vårdnadshavare först var motvilligt inställda till att läsa högt för sina barn på svenska. Vi förstår *"Det föräldrar tycker mycket om, som en läxa samtidigt barn lär sig ta hand om kramdjur och boken"* som ett uttryck för att det i förskolan där Oadira arbetar finns olika syn på vad som är förskolans uppdrag och vad som ska ingå i verksamheten. Oadira uttrycker det som att vårdnadshavarna uppskattar projektet eftersom vårdnadshavarna ser det som en läxa till barnen. Invandrade vårdnadshavare saknar ofta kunskap om skolsystemet och har därför

svårt att veta vad de kan förvänta sig av förskolan och skolan (Bouakaz, 2007; Lastikka & Lipponen, 2016; Pelletier & Brent, 2002). Vourinen et al. (2013) beskriver att samverkan försvåras när vårdnadshavare och förskolans pedagoger har olika intressen och olika mål med samverkan. Utifrån vad Oadiara berättar tycks hon ha parerat vårdnadshavares önskemål om läxor med förskolans uppdrag som inte inkluderar läxor, och skapat en god samverkansaktivitet där alla inblandade aktörer konstrueras som nöjda med upplägget. Även Gunilla beskriver hur projekt de haft på hennes avdelning har uppskattats av familjerna:

... man märker liksom att det blir ringar på vattnet och att barnen är så involverade och berättar så mycket också, det är inte bara vi som gör det utan den största kraften är nog barnen. Em, och att man ser att det blir andra andra saker av det här som vi gör här. Föräldrar som hade med sig, fotograferat deras grönsaksland hemma eller de har odlat på sin koloni eller i nån balkonglåda hemma

På Gunillas förskola har de arbetat med boken *Castor odlar*, något som Gunilla uppfattar har engagerat såväl barn som vårdnadshavare. Gunilla uppfattar barnen som involverade och uttrycker att barnen berättar mycket om förskolans verksamhet för sina vårdnadshavare. Genom att säga *"den största kraften är nog barnen"* uttrycker Gunilla att barnens engagemang bidrar till att involvera vårdnadshavare i förskolan. Barnen konstrueras i Gunillas berättelse till att vara aktiva subjekt som sammanfogar vårdnadshavare och förskola genom att berätta om förskolans verksamhet för sin familj. Vidare berättar Gunilla att *"det blir ringar på vattnet"* vilket hon exemplifierar genom att berätta att vårdnadshavare på eget initiativ tagit med sig bilder på odlingar de har hemma. Vi får intrycket av att förskolans pedagoger uppskattar att vårdnadshavare visar bilder från sina odlingar, vilket visar för vårdnadshavare att det de gör hemma med sina barn är viktigt. Vårdnadshavare tillskrivs på så vis kompetens. Enligt Pelletier och Brent (2002) är det mycket viktigt för vårdnadshavare att de av förskolans personal uppfattas som kompetenta för att motiveras till att engagera sig i sina barns utbildning.

6. Diskussion

Varje år invandrar det en mängd människor med utländsk bakgrund till Sverige⁹. Med dessa människor följer deras livserfarenheter och kunskaper om skola och förskola, vilka kan skilja sig stort från det svenska skolsystemets uppbyggnad (Bouakaz, 2007; Lunneblad, 2013). Den svenska förskolan står inför en utmaning när det kommer till att konstruktivt integrera den

---

⁹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/befolkningsutveckling-foddadoda-in--och-utvandring-gifta-skilda/>

mångfald av kulturer och språk som numera är en del av den svenska förskolan (Lunneblad, 2013). Syftet med vår studie har varit att synliggöra de intervjuade förskollärarnas uppfattningar kring samverkan med vårdnadshavare, utifrån två frågeställningar: 1) Hur uppfattar de förskollärare vi intervjuat att de arbetar med samverkan med vårdnadshavare som talar andra modersmål än svenska? och 2) Vilka möjligheter och utmaningar uttrycker de intervjuade förskollärarna om samverkansarbetet med vårdnadshavare som talar andra modersmål än svenska?

Utgångspunkten för vår studie bottnar i en socialkonstruktivistisk tolkning av världen. Det innebär att verkligheten en människa lever i präglas av hennes omgivande sammanhang (Burr, 2015). Människan existerar i relation till det som finns runt henne i den kulturella, historiska och språkliga kontext hon lever i. Människans uppfattning och konstruktion av verkligheten anses därmed vara hennes unika sanning, utan anspråk på att sanningen skulle vara generaliserbar eller universell (Burr, 2015). Vår resultat- och analysdel visar att informanterna uppfattar och konstruerar en rad olika utmaningar och möjligheter i sitt samverkansarbete med vårdnadshavare. I diskussionen kommer vi att lyfta ett par av dessa under rubrikerna *Inkludering och delaktighet*, *Konsekvenser av en otillgänglig läroplan* och *Interkulturella arbetssätt och kulturell kompetens*.

6.1. Inkludering och delaktighet

Förskolan ska främja kulturell mångfald och alla familjer ska känna sig välkomna och inkluderade i verksamheten (Skolverket, 2016). I vår studies resultat berättar förskollärare att de på olika sätt arbetar aktivt för att familjer i deras förskolor ska känna sig välkomna. Förskollärare vi intervjuat uttrycker att de genom leenden, empati, förståelse och nyfikenhet försöker få vårdnadshavare att känna sig välkomna och inkluderade i verksamheten. Flertalet studier visar på att ett inkluderande bemötande från förskolan är en god strategi för att främja samverkan mellan hem och familjer med andra modersmål än majoritetsspråket (Hurley et al., 2011; Lastikka & Lipponen, 2016; Lunneblad, 2013). Flera av de förskollärare vi intervjuat uttrycker en positiv inställning när de berättar om arbetet med att inkludera vårdnadshavare i förskolan. Att få vårdnadshavare att känna sig inkluderande och välkomnade i förskolan beskrivs av vissa förskollärare vi intervjuat som en rolig utmaning. Andra förskollärare målar upp en annan bild av arbetet med att inkludera vårdnadshavare, en bild som kantas av problem.

På en förskola använde sig pedagogerna av medaktiviteter, berättade en förskollärare under intervjun. Vårdnadshavare hade i uppdrag att genomföra en aktivitet med sitt barn vid hämt-

ning. Att inkludera vårdnadshavare i verksamheten genom medaktiviteter beskrevs av förskolläraren som en välutvecklad samverkansstrategi. Trots detta hade den intervjuade förskolläraren en negativ inställning till samverkan med vårdnadshavare. Vårdnadshavarna beskrevs under intervjun som ointresserade av att samverka med förskolan, bland annat eftersom de enligt förskolläraren inte intresserade sig för hembreven förskolan skickade ut. Denna beskrivning av vårdnadshavare som passiva och ointresserade av att delta i verksamheten står i skarp kontrast till den bild av samverkan som andra förskollärare lyfter fram. De strategier som av förskollärare i vår studie beskrivs som mer lyckade karaktäriseras av att förskollärare försökt anpassa samverkansmetoderna efter målgruppen. Ett exempel är förskolläraren som berättar att de på hennes avdelning arbetar med Instagram, eftersom vårdnadshavarna på avdelningen använder Instagram. Andra exempel innefattar bokpåsar och att vårdnadshavare och barn kommer och visar bilder på odlingar de planterat hemma, inspirerade av avdelningens arbete med boken *Castor odlar*.

Strategierna för att inkludera vårdnadshavare genom medaktiviteter, Instagram och bokpåsar kan tyckas lika men det finns en fundamental skillnad som gör att de kan delas in i två kategorier. Bokpåsarna, odlingen och Instagram karaktäriseras alla av ett frivilligt deltagande. Vårdnadshavare kan själva välja om de ska kommentera en bild på Instagram, om de vill visa bilder på sina odlingar eller om de vill låna hem bokpåsar. Medaktiviteterna karaktäriseras av motsatsen. Deltagandet är inte frivilligt, deltagandet övervakas delvis av pedagogerna som befinner sig i förskolan och pedagogerna avgör hur aktiviteten utförs. Vårdnadshavarna förväntas genomföra aktiviteten innan de kan gå hem med sina barn, oavsett dagsform. Förskollärare på andra förskolor ger uttryck för en förståelse för att steget in i verksamheten kan kännas svårt att ta för vårdnadshavare. Andra förskollärare uttrycker en insikt i att vårdnadshavarna kan uppfattas ta avstånd från samverkan på grund av rädslor för att inte kunna göra sig förstådda, osäkerhet inför vad som förväntas av dem i relation till förskolan och bilden av skolinstitutionen som auktoritär. Det är inget förskolläraren som arbetar med medaktiviteter ger uttryck för. Förskolläraren är istället fokuserad på vilka brister vårdnadshavarna har gällande exempelvis kunskaper i svenska. Lastikka och Lipponen (2013) påpekar att samverkan försvåras av att förskollärare antar en expertroll eftersom det riskerar att skapa maktasymmetri i relationen till vårdnadshavare. Vi finner det intressant att vårdnadshavare konstrueras som passiva och ointresserade av samverkan av en förskollärare som under intervjun indirekt men kontinuerligt påpekar sin överlägsenhet exempelvis genom positioneringar av människor i kategorier som vi och dem. Frågan vi ställer oss är på vems villkor vårdnadshavarna inklude-

ras. Är arbetssättet framtaget för att lämpa sig för pedagogerna på avdelningen eller för vårdnadshavarna som ska utföra aktiviteterna? Pelletier och Brent (2002) påpekar att det är viktigt för samverkansarbetet att vårdnadshavare känner att de kan bidra till sina barns utbildning. Känner vårdnadshavarna det under medaktiviteterna? Lunneblad (2013) beskriver att pedagoger som anser att invandrade vårdnadshavare brister i sin barnuppfostran tenderar att använda sig av styrningspraktiker för att försöka få vårdnadshavare att anpassa sig till den svenska förskolan och indirekt också det svenska samhället. Är medaktiviteten förskolläraren berättar om i vår studie ett uttryck för en sådan värdeförmedlande och normerande styrningspraktik? Vi kan tyvärr inte besvara frågorna i nuläget, men vidare forskning inom området vore mycket intressant. Däremot kan vi konstatera att den negativa bild som förmedlas av vårdnadshavare som deltar i medaktiviteterna står i skarp kontrast till andra samverkansstrategier där vårdnadshavare konstrueras som aktiva och intresserade av samverkan. Utifrån vårt resultat skulle en möjlig hypotes kunna vara att vårdnadshavare blir mer intresserade av att delta, och därmed inkludera sig själva, i en miljö som inte avkräver deras delaktighet i form av en prestation framför förskolans pedagoger. Vårt resultat pekar baserat på denna hypotes på att ett mer framgångsrikt sätt att arbeta för samverkan skulle kunna vara att skapa inkluderande samverkansformer som är anpassade efter dess deltagare. En annan möjlig hypotes är att de vårdnadshavare som är ointresserade av samverkan inte heller deltar via Instagram eller genom att låna hem bokpåsar, men att det inte märks på samma sätt för förskollärare som en vårdnadshavare som säger nej till att delta i en medaktivitet i förskolan.

6.2. Konsekvenser av en otillgänglig läroplan

En sammanställning av resultatet av vår studie visar att samtliga förskollärare uppfattar att det finns hinder för samverkan mellan förskolan och vårdnadshavare. Hinder som uttrycks omfattar bland annat att vårdnadshavares erfarenheter av förskolan som institution skiljer sig stort från det uppdrag som förskollärarna anser sig ha i relation till Lpfö 98/16 (Skolverket, 2016). Förskollärarna uttrycker att det finns stora skillnader gällande hur vårdnadshavare ser på överlämningsituationer och den kommunikation som är nödvändig för en fungerande samverkan. I vår studie uttrycker förskollärare det som att vårdnadshavare på deras förskolor saknar kunskap om hur det svenska skolsystemet fungerar. Vårdnadshavare har olika bakgrunder och erfarenheter och därmed även olika bilder av skolan som institution (Bouakaz, 2007; Hurely et al., 2011; Lastikka & Lipponen, 2016; Lunneblad, 2013; Vourinen et al., 2013). Under intervjuerna med förskollärare i vår studie, och med utgångspunkt i vår socialkonstruktivistiska teori konstrueras vårdnadshavarnas bristande kunskap om det svenska skolsystemet som

ett hinder för samverkan. Flerspråkiga pedagoger beskrivs av förskollärarna i vår studie som en värdefull resurs i arbetet med att samverka med vårdnadshavare och förmedla förskolans budskap till dem. Vad som däremot upplevs som problematiskt av förskollärarna i studien är att Lpfö 98/16 (Skolverket, 2016) endast finns tillgänglig på svenska. Efter noggranna eftersökningar kan vi konstatera att det finns en upplaga på engelska av Läroplan för förskolan 98; rev. 2010, Lpfö 98/10 (Skolverket, 2011), men att förskolans läroplan sedan dess inte översatts. Däremot har Skolverket en publikation, Förskolan är till för ditt barn¹⁰, som är baserad på Lpfö 98/10 (Skolverket, 2011) och finns översatt till flera olika språk. I Förskolan är till för ditt barn uppmanas vårdnadshavare även att läsa förskolans läroplan¹¹, även om den översatta upplagan av läroplanen endast finns på engelska och är från 2011. Skillnaden mellan Lpfö 98/10 (Skolverket, 2011) och Lpfö 98/16 (Skolverket, 2016) omfattar avsnittet Övergång och samverkan som reviderats till Lpfö 98/16 (Skolverket, 2016). Skillnaderna är relativt små mellan läroplanen från 2011 och läroplanen från 2016, men faktum kvarstår att den översatta läroplan som finns tillgänglig är åtta år gammal. Det kommande styrdokumentet Läroplan för förskolan 18¹² finns i dagsläget inte översatt till engelska. Att Lpfö 98/16 (Skolverket, 2016) endast finns på svenska medför att vårdnadshavare som ännu inte tillägnat sig det svenska skriftspråket inte ges förutsättningar att ta del av viktig information kring hur förskolans verksamhet utformas och bedrivs. Detta leder till komplikationer i samverkansarbetet. En förskollärare lyfter detta genom att säga *"jag menar har du inte svenska språket asså en läroplan, hej och hå"* (se s. 18). I vår studie framkommer det att förskollärare uppfattar arbetet med att förmedla förskolans syfte och uppdrag till vårdnadshavare som mycket utmanande, på grund av avsaknaden av ett gemensamt språk. Flertalet andra studier visar på att samverkan gynnas av att förskollärare kan förmedla förskolans syfte och uppdrag till vårdnadshavare (Hurley et al., 2011; Lunneblad, 2013; Vuorinen et al., 2013). Barn till vårdnadshavare som inte har möj-

---

¹⁰ <https://www.skolverket.se/om-oss/publikationer-och-nyhetsbrev/sok-publikation-er?url=55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/ResultSet%3Fupp%3D0%26rpp%3D20%26w%3DNATIVE%2528%2527multi%2Bph%2Bwords%2B%2527%2527f%25F6rskolan%2B%25F6versatt%2527%2527%2Band%2Binaktuellt%2B%253D%2B%2527%2527N%2527%2527%2527%2529%26order%3Dnative%2528%2527publdatetime%252FDescend%2527%2529&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa2899>

¹¹ <https://www.skolverket.se/om-oss/publikationer-och-nyhetsbrev/sok-publikation-er?url=55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/ResultSet%3Fupp%3D0%26rpp%3D20%26w%3DNATIVE%2528%2527multi%2Bph%2Bwords%2B%2527%2527f%25F6rskolan%2B%25F6versatt%2527%2527%2Band%2Binaktuellt%2B%253D%2B%2527%2527N%2527%2527%2527%2529%26order%3Dnative%2528%2527publdatetime%252FDescend%2527%2529&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa2899>

¹² <https://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

lighet att tillgodogöra sig information från skolan riskerar att få sämre utbildningsmöjligheter som följd av vårdnadshavares exkludering (Bouakaz, 2007).

Intervjuerna i vår studie präglas stundtals av vad vi uppfattar som en uppgivenhet inför svårigheterna att kommunicera viktig information. Inom socialkonstruktionismen ses språket som en nyckel för kunskapstillägnande (Burr, 2015). Förskollärare och vårdnadshavare med andra modersmål än svenska riskerar således i dagsläget att sakna en gemensam språklig nyckel. Detta kan i sin tur vara ett potentiellt hinder för informationsöverföring rörande förskolans verksamhet och styrdokumentet, mellan förskola och vårdnadshavare. I vår studie beskriver förskollärare att vårdnadshavare strukturellt hindras från att tillägna sig kunskap om förskolans verksamhet, som en konsekvens av bristen på översatta styrdokument. Vårdnadshavare har således inte tillgång till de styrdokument som reglerar deras barns undervisning, vilket innebär att förskollärare på egen hand måste skapa strategier för att förmedla läroplanens innehåll till vårdnadshavare. Vuorinen et al. (2013) anser det vara fördelaktigt att det inte finns nationella handlingsplaner eftersom det enligt dem resulterar i att pedagoger måste individualisera sitt bemötande av vårdnadshavare. Däremot har Bouakaz (2007) i sin studie visat att det bland svenska lärare finns en efterfrågan på stöd i form av en nationell handlingsplan för samverkansarbete med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska. Idag, tolv år efter att Bouakaz (2007) studie publicerades finns ännu inte någon nationell handlingsplan. Resultatet av vår studie pekar på att detta resulterar i att det är upp till förskollärare själva att utforma handlingsplaner, möjligheter och strategier för samverkan med alla vårdnadshavare.

6.3. Interkulturella arbetssätt och kulturell kompetens

De erfarenheter människor bär med sig är avgörande för hur de ser på och förhåller sig till sin omvärld (Burr, 2015). I vår studie har vi visat att detta även i högsta grad gäller förskollärare. Dels finns det skillnader mellan hur förskollärare ser på samverkan med vårdnadshavare, men det finns även skillnader i vilka erfarenheter de uppfattar att dessa vårdnadshavare har. Bemötandet av vårdnadshavarna tycks återkommande utgå från de förväntningar och föreställningar förskollärarna har kring vårdnadshavarna. I intervjuer där vårdnadshavare konstruerats som svårtillgängliga och ointresserade av förskolan, har även de hinder, möjligheter och strategier förskolläraren nämner varit kopplade till bilden av vårdnadshavaren.

6.3.1. Interkulturella arbetssätt

I resultatet av vår studie framkommer flera arbetssätt som kan betecknas som interkulturella. En förskollärare berättar att de på hennes avdelning arbetar med bokpåsar. I påsarna finns

både böcker på svenska och andra språk, som vårdnadshavare kan låna hem. Att bokpåsarna finns på olika språk sänder ett tydligt budskap att såväl modersmål som svenska språket är viktigt. Det är av största vikt att visa för vårdnadshavare att den språkliga och kulturella mångfald de bidrar med är relevant och värdefull (Bouakaz, 2007; Hurley et al., 2011; Lastikka & Lipponen, 2016; Lunneblad, 2013; Pelletier & Brent, 2002). Det är viktigt att ta vara på barngruppens mångfald och att de olika kulturer och språk som finns inte existerar parallellt utan istället integreras (Fjällhed, 2002). Bokpåsarnas kombination av flera språk möjliggör ett språkligt och kulturellt utbyte även i hemmen som en förlängning av förskolans interkulturella arbete. I resultatet beskrivs även hur förskollärare på en förskola arbetar med det sociala mediet Instagram för att samverka med vårdnadshavarna. Förskolan lägger upp fotografier från verksamheten tillsammans med en kort text med en tillhörande fråga på svenska. Vårdnadshavare väljer själva på vilket språk de vill besvara frågan. Enligt Fjällhed (2002) skapas ett interkulturellt arbetssätt genom att låta kulturer och språk mötas istället för att enbart samexistera. Förskolläraren i vår studie som berättar om hur Instagram är en samarbetsstrategi visar även på att det ger alla föräldrar möjlighet att delta i samverkan oavsett hur bra de kan svenska. Genom att tillåta vårdnadshavare att samverka utifrån sina språkliga förutsättningar signalerar förskolan tillvårdnadshavare att de är viktiga för verksamheten (Hurley et al., 2011; Lastikka & Lipponen, 2016; Lunneblad, 2013). En förskollärare berättar att de på hennes avdelning arbetar med hembrev. Hembreven innehåller numera även de sånger som barnen sjunger på förskolan, för att på så vis locka vårdnadshavare att läsa hembrevet på svenska. Många av vårdnadshavarna har, enligt den intervjuade förskolläraren, ett mycket svagt svenskt språk, men vårdnadshavarna förväntas trots detta kunna läsa hembrevet. Arbetet med hembreven tycks inte präglas av det interkulturella arbetssätt som arbetet med Instagram och bokpåsar präglas av. Skillnaden består i att förskolorna som arbetar med bokpåsarna och Instagram har anpassat metoden för samverkan efter sin målgrupp, vårdnadshavare med olika modersmål. Hembreven däremot är inte anpassade efter vårdnadshavares olika språkkunskaper.

6.3.2. Attityders kopplingar till kulturell kompetens

I vår studies resultat framkommer att barnen i en förskola ska lockas att intressera sina vårdnadshavare för hembrev, som vårdnadshavare enligt förskolläraren sällan läser. Samma förskollärare polariserar i sitt tal skillnader mellan ”svenskar” och invandrade familjer genom att uttrycka sig i termer av vi och dem. Hon beskriver vårdnadshavare som okunniga och oförstående, men säger att hon inte vet varför vårdnadshavare inte på egna initiativ tar del av verk-

samheten. Det är enligt förskolläraren svårt att prata med vårdnadshavare eftersom de talar lite svenska. Språkbarriärer kan skapa svårigheter för kommunikation (Hurley et al., 2011; Lastikka & Lipponen, 2016; Lunneblad, 2013; Pelletier & Brent, 2002). Den dystra bild av samverkan som ovan nämnda förskollärare ger uttryck för står i skarp kontrast till hur andra förskollärare i vår studie uttrycker sig. Förskollärare på andra förskolor tycks ha en helt annan syn på samverkan med vårdnadshavare. De beskriver språkföribistring som utmanande, men inte som ett fenomen som omöjliggör samverkan utan snarare något som sporrar till kreativa sätt att kommunicera. Förskollärarna beskriver att det som hindrar samverkan är pedagogers egna rädslor. I detta konstrueras en annan bild av samverkan. Vårdnadshavare konstrueras fortfarande till viss del till att inte ha kännedom om sin roll i samverkansarbetet, men förskollärarna säger sig förstå varför. Förskollärarna har förklaringsmodeller till varför vårdnadshavare inte har kunskap om den svenska förskolan, exempelvis för att de kan ha växt upp med en annan typ av förskoleinstitution eller att de helt enkelt saknar information om hur de ska förhålla sig till förskolan. Således konstrueras två kontrasterande bilder av samverkan.

I den första konstruktionen målas samverkan med vårdnadshavare upp som komplicerat och svåruppnåeligt på grund av kulturella och språkliga barriärer. Ansvar för att samverkansarbetet inte är välfungerande placeras av en förskollärare på vårdnadshavare. Förskolläraren är oförstående inför det hon uppfattar som vårdnadshavares avståndstagande från att på eget initiativ delaktiggöra sig i verksamheten. Vårdnadshavare konstrueras till en homogen grupp med avsaknad av kunskap och intresse av förskolans verksamhet vilket i förskollärarens resonemang kopplas ihop med vårdnadshavares kulturella bakgrunder och språkkunskaper. Denna kulturalisering av vårdnadshavare tycks ha lett till ett vi och dem-tänk där fokus riktas mot skillnader snarare än likheter, mot svårigheter snarare än möjligheter. Det är riskabelt att för-ringa vårdnadshavare till kulturbärare snarare än unika individer (Lunneblad, 2013). Ansvarsförskjutningen för utmaningarna i samverkansarbetet från förskollärare till vårdnadshavare utkristalliseras i vårt material implicit som en konsekvens av att vårdnadshavare inte talar god svenska eller bär med sig ett svenskt kulturarv och därmed inte kan samverka på det sätt som förskolläraren önskar.

I den andra konstruktionen placeras ansvaret för att få till stånd en välfungerande samverkan på förskollärares trygghet i sin yrkesroll, sammanlänkat med förmågan att kreativt skapa möjligheter och strategier för samverkan. Förskollärarna som ger uttryck för denna bild av samverkan beskriver sig själva som den avgörande faktorn för hur väl ett samverkansarbete utvecklas och tycks i viss mening dela världsbild. I intervjuerna uttrycker de vikten av att ha ett

öppet, välkomnande och förstående förhållningssätt mot vårdnadshavarna. Tidigare forskning framhäver vikten av att anpassa sitt bemötande efter de vårdnadshavare som finns i verksamheten för att främja samverkansarbetet (Lastikka & Lipponen, 2016; Vuorinen, 2013). Förskollärarna i vår studie beskriver att de använder sin erfarenhet och kulturella kompetens för att underlätta samverkansarbetet och anpassa sitt bemötande efter målgruppen. Insikten i att vårdnadshavare kan ha en rädsla för möten med skola och förskola, för att dessa möten enligt en förskollärares erfarenheter av vårdnadshavare associeras med problem, bidrar till att förskolläraren berättar att hon anpassar sitt bemötande för att ge en ny positiv bild av samverkan. Skillnaden i upplevelsen av samverkan som positiv eller negativ, bristfälligt fungerande eller välfungerande, skulle kunna bero på förskollärares kulturella kompetens. Enligt Hurley et al. (2011) uttrycker förskollärare som upplever sig ha en större kulturell kompetens även sig kunna hantera samverkan med invandrade vårdnadshavare bättre. I vår studie tycks förskolläraren som uppfattar samverkan som svåruppnåelig sakna det pragmatiska förhållningssätt som karaktäriserar kulturell kompetens. Förskollärarna som konstruerar en positiv bild av samverkan verkar däremot alla ge uttryck för kulturell kompetens. Hurley et al. (2011) slår fast att kulturell kompetens skapar förutsättningar för att skapa en inkluderande verksamhet som återspeglar barn- och föräldragruppens mångfald, vilket är mycket viktigt för ett välfungerande samverkansarbete. Resultaten i vår studie pekar åt samma håll.

6.4. Sammanfattande kommentarer

Förskollärarna vi har intervjuat berättar att de aktivt arbetar för att främja samverkansarbetet mellan vårdnadshavare och förskola. I vår studie ger förskollärare uttryck för att det finns faktorer som skapar hinder för samverkan, samt strategier för att överbrygga vissa av dem. Språkförbistringar och avsaknad av översättningar av styrdokument är två faktorer som gör det problematiskt för förskollärare att delge alla vårdnadshavare den information som anses nödvändig för en god samverkan. Kulturell kompetens, inkluderande attityder och interkulturella arbetssätt, och framförallt barnens engagemang som en förenande kraft beskrivs av förskollärarna som strategier som främjar samverkansarbetet med vårdnadshavare.

7. Avslutning

Syftet med vårt arbete har varit att synliggöra hur förskollärare uppfattar att samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, genom att undersöka förskollärarnas uppfattningar om utmaningar och hinder i samverkansarbetet. Vår studie ger nytt ljus åt flera de-

lar av förskollärares uppfattningar av samverkansarbete mellan dem och vårdnadshavare. Som vi påpekat i vårt arbete saknas nationella handlingsplaner och översatta styrdokument, vilket av förskollärare upplevs försvåra arbetet med att förmedla förskolans uppdrag och syfte till vårdnadshavare. Forskning kring effekterna av avsaknaden på exempelvis översatta styrdokument saknas idag såväl internationellt som i Sverige, och vi anser därför detta vara ett område att beforska ytterligare. Förskollärare i vår studie har uppfattningen att ett öppet och välkomnande arbetssätt är positivt för samverkan vilket överensstämmer med tidigare forskning inom området. Vår studie bidrar till det befintliga forskningsområdet genom att exemplifiera konkreta strategier och arbetssätt de förskollärare vi intervjuat berättat om, vilka eventuellt skulle kunna vara applicerbara som inspiration även på andra förskolor. I analysen och diskussionen av vår studies resultat lyfter vi även att kulturell kompetens skulle kunna påverka förskollärares attityder till samverkan med vårdnadshavare. Tidigare forskning pekar på ett samband mellan välutvecklad kulturell kompetens och god samverkan med vårdnadshavare, men i socialkonstruktionistisk anda gör vi inga anspråk på att hävda att resultatet från vår studie skulle vara transformerbara till förskolor i andra miljöer och kontexter. Skolverket (2016) skriver att varje förskola är unik och att verksamheten ska anpassas efter de förutsättningar förskolan har. På motsvarande sätt vill vi med vår studie belysa unika förskollärares uppfattningar av samverkan med vårdnadshavare med andra modersmål än svenska, för att möjliggöra andra att få en inblick i hur deras livsvärld ser ut.

8. Referenslista

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinlärning*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur AB.
- Barbosa da Silva, A. & Wahlberg, V. (1994). Vetenskapsteoretisk grund för kvalitativ metod. I B. Starrin & P.-G. Svensson (Red.), *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. (s. 41–70). Lund: Studentlitteratur AB.
- Bengtsson, K. & Häggglund, S. (2014). Barns samtal som kunskapskälla. I A. Löfdahl, M. Hjalmarsson, & K. Franzén (Red.), *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (s. 121–131). Stockholm: Liber AB.
- Björk-Willén, P. (2013). Samtal i förskolans tambur: På skilda villkor. I P. Björk-Willén, S. Gruber & T. Puskás (Red.), *Nationell förskola med mångkulturellt uppdrag*. (s. 91–115). Stockholm: Liber AB.
- Björk-Willén, P. (2018). Inledning. I P. Björk Willén (Red.), *Svenska som andraspråk i förskolan*. (s. 7–17). Stockholm: Natur & Kultur.
- Bouakaz, L. (2007). *Parental Involvement in School: What Hinders and what Promotes Parental Involvement in an Urban School?* (Doktorsavhandling, Malmö högskola, Lärarutbildningen).
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi: 10.1191/1478088706qp0630a.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2. rev. uppl.). Malmö: Liber AB.
- Burr, V. (2015). *Social Constructionism*. (3rd ed.). London: Routledge.
- Dahlberg, G. Moss, P. & Pence, A. (2013). *Från kvalitet till meningsskapande: Postmoderna perspektiv – exemplet förskola*. (2. uppl.). Stockholm: HLS förlag.
- Fjällhed, A. (2002). Interkulturalitet: Att finna möjligheter! I K. Goldstein-Kyaga, M. Borgström, T. & Hubinette (Red.), *Den interkulturella blicken i pedagogik: Inte bara goda föreläsningar*. Huddinge: Södertörns högskola.
- Gruber, S. & Puskás, T. (2013). Förskolan i det mångkulturella samhället: Från invandrabarn till flerspråkiga barn. I P. Björk-Willén, S. Gruber & T. Puskás (Red.), *Nationell förskola med mångkulturellt uppdrag*. (s. 24–44). Stockholm: Liber AB.

- Gruber, S. (2013). Rekrytering för mångfald i den nationella förskolan: Förskolechefers tal om kompetens. I P. Björk-Willén, S. Gruber & T. Puskás (Red.), *Nationell förskola med mångkulturellt uppdrag*. (s. 116–136). Stockholm: Liber AB.
- Hultgren, S. (2013). *Tid för samtal: Vad talar vi om egentligen?* (1. uppl.). Stockholm: Liber AB.
- Hurley, J. J., Medici A., Stewart, E. & Cohen, Z. (2011). Supporting Preschoolers and Their Families who are Recently Resettled Refugees. *Multicultural Perspectives*, 13(2), s. 160–166. doi: 10.1080/15210960.2011.594400
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. rev. uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Lastikka, A-L & Lipponen, L (2016). Immigrant Parents' Perspectives on Early Childhood Education and Care Practices in the Finnish Multicultural Context. *International Journal of Multicultural Education*. 18(3). s. 75–94. Från <https://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=6&sid=2de06948-9072-4cc0-8ffd-482f9b977353%40sdvssessmgr06&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVpZCZsYW5nPXN2JnNpdGU9ZWRzLWxpdmUmc2NvcGU9c2l0ZQ%3d%3d#AN=EJ1118772&db=eric>
- Lunneblad, J. (2013). Tid till att bli svensk: En studie av mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan. *Nordic Early Childhood Education Research Journal: Nordisk Barnehageforskning*, 6(18). s. 1–14. doi: 10.7577/nbf.339
- Martinsson, L & Reimers, E. (2008). Inledning. I L. Martinsson & E. Reimers (Red.), *Skola i normer*. (s. 7–30). Malmö: Gleerups AB.
- Mukherji, P. & Albon, D. (2010). *Research Methods in Early Childhood: An Introductory Guide*. (2nd ed.) Los Angeles, Calif. SAGE.
- Pelletier, J. & Brent J. M. (2002). Parent Participation in Children's School Readiness: The Effects of Parental Self-efficacy, Cultural Diversity and Teacher Strategies. *Journal of Early Childhood*, 34(1). s. 45–60. doi: 10.1007/BF03177322
- Puskás, T. (2013). Språk och flerspråkighet i förskolan: Ideologiska dilemman och vardagspraktik. I P. Björk-Willén, S. Gruber & T. Puskás (Red.), *Nationell förskola med mångkulturellt uppdrag*. (s. 45–70). Stockholm: Liber AB.
- Ryen, A. (2004). *Kvalitativ intervju: Från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber Ekonomi AB.

- Skolverket. (2011). *Läroplan för förskolan 98; Reviderad 2010*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2013). *Flera språk i förskolan: Teori och praktik*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2016) *Läroplan för förskolan 98; Reviderad 2016*. Stockholm: Fritzes Förlag.
- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan 18*. Stockholm: Skolverket.
- Vuorinen, T., Sandberg, A., Sheridan, S., & Williams, P. (2013). Preschool Teachers' Views on Competence in the Context of Home and Preschool Collaboration. *Early Child Development and Care*. 184(1), 149–159. doi: 10.1080/03004430.2013.773992

Bilaga 1: Missivbrev

Vi heter Rebecka Lexén och Siri Kindå. Vi läser sista terminen på Linköpings universitets förskolläraryrkeprogram, och ska nu genomföra vårt examensarbete. Vårt examensarbete ska utgöras av en intervjustudie, där vi vill intervjua förskollärare som arbetar i flerspråkiga förskolor kring deras upplevelser av samverkan med flerspråkiga vårdnadshavare, potentiella utmaningar och möjligheter i samverkansarbetet med dem, samt vilka samverkansformer som förekommer i den specifika förskolan. Intervjun beräknas ta ca 45–60 minuter och frågorna i intervjun kommer kretsa kring dessa frågeställningar. Vår studies syfte är att synliggöra förskollärares upplevelser av samverkan med vårdnadshavare i flerspråkiga förskolor, för att de ska kunna ge sin bild av flerspråkig samverkan och förskolemiljö.

Deltagandet är frivilligt, vilket innebär att du får avbryta intervjun närhelst du vill. Du kommer i examensarbetet att få ett fingerat namn, och därmed vara anonym. Eventuellt kommer information om antal avdelningar på förskolan, samt vilken åldersgrupp som finns på din avdelning redovisas i examensarbetets bakgrund. Det insamlade materialet kommer enbart att användas för vårt examensarbete och raderas efter examination av uppsatsen. Vi följer Linköpings Universitets forskningsetiska principer för samhällsvetenskaplig och humanitär forskning, som går att ladda ner här <http://libris.kb.se/bib/8636354>.

Jag har läst igenom och godkänner ovanstående

Namn

Ort och datum

Jag har läst igenom och godkänner ovanstående

Namn

Ort och datum

Bilaga 2: Intervjufrågor

1. Vad innebär samverkan för dig?
  - a. Vad innebär flerspråkig samverkan för dig?
2. Vad finns det för möjligheter för samverkan i området du arbetar i?
3. Vad finns det för hinder för samverkan i området du arbetar i?
4. Vilka samverkansformer förekommer på din avdelning?
5. Upplever ni att föräldrarna är delaktiga?
  - a. Hur gör ni för att delaktiggöra dem?
  - b. Varför/varför inte?
6. Upplever du att vårdnadshavare får tillgång till samma information oavsett språkkunskaper?
  - a. I formella samtal som exempelvis utvecklingssamtal och föräldramöte?
  - b. I informella samtal som exempelvis tamburkontakt vid hämtning/lämning?
7. Upplever du kulturkrockar i ditt arbete?
8. Upplever du att du har utvecklat en kulturell kompetens i ditt arbete på flerspråkiga förskolor?
  - a. På vilket sätt? Varför/varför inte?
9. Upplever du dig ha utvecklat en kulturell sensitivitet, dvs att du är mer lyhörd inför vårdnadshavare med andra kulturer, till följd av att du arbetar på en flerspråkig förskola?
  - a. Upplever du att du fått en ökad förståelse för?
  - b. För hur missförstånd kan uppstå/undvikas?